

Poštnina plačana v gotovini

LETO XLIX ŠTEV. 11

Slovenski

ČEBELAR

V s e b i n a :

Močnik Peter: Preidimo končno od besed k dejanjem!	289	K vprašanju o petju stare matice pred rojem. K vprašanju o prezimovanju v medišču. Kako je treba ravnati z narejenci? Sladkorni sir	315
B. Geinitz-S. Raič: Hoja in smreka kot izvora medu. (Nadaljevanje.)	292	Mali kruhek:	
Pirjevec Jože: Prevažanje čebel na pušo	296	O električnem zažičevanju satnic. Iz prakse. Steklena vrata — najboljši toplotni izolator v panjih. Od česa je odvisen donos medu? Umetno oplemenjevanje matic	315
Klanšek Hinko: S točilom in cedi- lom v Vojvodino	298	Naša organizacija:	
Fr. L.: Kako smo včasih prevažali Pušauer St.: Kako sem postal čebelar. (Nadaljevanje.)	300	Dopisi: Ajdovščina. Hotederščica. Čebelarska razstava v Slovenjem Gradcu	317
Ing. Rihar Jože: Obveščevalne po- staje	306	Delovanje izvršnega odbora Če- belarske zadruge	319
Rojec Vlado: Sladkorna raztopina. (Nadaljevanje.)	309	Zadružni vestnik	320
Odrta noč in dan so groba vrata: Kosjek Rado, Pisansky Viljem	312	Na ovitku: Petdesetletnica Slove- nskega čebelarja. Pojasnila k vzrej- ni izkaznici.	
Cebelarska posvetovalnica:			
K vprašanju o zasirjenju mlečne kave zaradi dodatka medu. K vprašanju o trojih z belimi očmi.			

List izhaja mesečno. Glavni in odgovorni urednik: Rojec Vlado. Izdaja Čebelarska zadruga za Slovenijo. Tiska Triglavsko tiskarna v Ljubljani. Letna naročnina za združnike 50 din, za nezadržnike 80 din, posamezna številka 7 din. V inozemstvu stane list 100 din.

Petdesetletnica slovenskega čebelarja

Prihodnje leto se bo srečal Slovenski čebelar z Abrahamom. Njegov življenjski jubilej bomo proslavili s prvo številko naslednjega letnika, ki bo izšla v razširjenem obsegu in v prenovljeni obleki. Vse tovariše, ki so nam obljubili prispevke za slavnostno številko, prosimo, da nam jih pošljejo najkasneje do 20. decembra 1947. Tega roka naj se drže tudi drugi sodelavci, ki nameravajo na ta ali oni način počastiti važno obletnico našega glasila. Obenem se obračamo na vse njegove čitatelje, ki imajo primerno gradivo, zlasti fotografije, tikajoče se tega jubileja, s prošnjo, da nam jih odstopijo v uporabo. Jubilej lista, ki je mnogo pripomogel k napredku slovenskega čebelarstva, ni izključna zadeva uredništva, temveč zadeva vseh čebelarjev, ki so v dolgi dobi njegovega izhajanja črpali iz njega pobudo in strokovne nasvete za delo pri svojih čebelah.

Pojasnila k vzrejni izkaznici

Kakor je razvidno iz vzorca, ki smo ga objavili na ovitku prejšnje številke Slovenskega čebelarja, ni naša vzrejna izkaznica samo potrdilo, da je bila sprasena na eni izmed priznanih plemenitih postaj, temveč je obenem nekako izpričevalo o njenih zmožnostih, ki se zrcalijo v ponašanju družine, kateri je bila dodana. Kako ocenjujemo lastnosti take družine, smo pojasnili še pred objavo izkaznice, danes pa bi bilo potrebno ta pojasnila dopolniti z nekaterimi pripombami.

Zmogljivost družin presojava po donosu medu. Zapiski o zmogljivosti spadajo na drugo stran izkaznice. V navpičnih stolpcih je treba za prvo in vsako nadaljnje leto do zime vnesti podatke, koliko medu je dala družina pri prvem, drugem ali tretjem točenju in koliko medu je nabrala za zimo. Da dobiš čim natančnejše podatke, je treba pred točenjem z medom napolnjeno satovje, ki je bilo družini odvzeto, stehitati, po točenju pa stehitati tudi izpraznjene sate in končno določiti razliko med obema težama. Zimsko zalogo lahko oceniš po ploskvah pokritega medu. V celicah, ki zavzemajo na eni strani sata 1 dm² površine, je 175 g medu. Nepokrit med na isti površini tehta le kakih 100 g. Če hočeš določiti poprečni letni donos v čebelnjaku, moraš vedeti za donos vsake posamezne družine. Te donose sešteješ, dobljeno vsoto pa deliš s številom družin. Kolikor je nabrala družina preko po-

Peter Močnik:

Preidimo končno od besed k dejanjem!

Vse gospodarske organizacijske enote državnega, združnega in privatnega sektorja bodo uživale pri uresničevanju svojih nalog, ki so določene z gospodarskimi plani, enakopravnost v pogledu sprejemanja sredstev in potrebnih pogojev za izpolnitev svojih nalog. Država bo skrbela, da bo z gospodarskimi in drugimi ukrepi podpirala zadružne organizacije in zasebne proizvajalce, zlasti poljedelce in obrtnike pri izpolnjevanju nalog, ki so določene v gospodarskih planih. (Clen 32. Zakona o petletnem načrtu.)

Naši uspehi pri čebelarjenju so v glavnem odvisni od dobre paše in dobrih plemenjakov, ki naj bi to pašo izkoristili. Da so pašne prilike sleherni dan slabše, ve vsak čebelar. Tudi o plemenjakihi lahko z mirno vestjo trdimo, da jih dve tretjini ne ustreza zahtevam sedanjega časa. O vsem tem je naš list že mnogo razpravljal, vendar smo čebelarji za izboljšanje stanja v čebelarstvu doslej le malo storili. Koliko se izvršni odbor zadruga trudi, da bi ti najvažnejši vprašanji premaknil z mrtve točke — toda pri večini čebelarjev naleti le na gluha ušesa. Kaj nam koristita odseka za obveščevalne in plemenilne postaje, ko pa med članstvom ni potrebnega razumevanja, ne prave volje za sodelovanje. Večini čebelarjev so mar samo lastni panji. Zadovoljni so, če s težavo iztisnejo iz panja kak kilogram medu, za ostala vprašanja pa se ne zanimajo, češ da se nanja ne razumejo in da bodo to že drugi uredili. Zaradi te nezainteresiranosti večine čebelarjev ne moremo priti nikamor. Ni glavno, da posamezen čebelar vzreja dobre matice in da ima pri lastnem čebelarjenju uspehe, — ne, važno je, da uspešno čebelari večina čebelarjev. Kdo si upa trditi, da to ni mogoče?

Pašne prilike. Da je treba čebeljo pašo izboljšati, o tem smo si vsi na jasnem, nismo si pa na jasnem, kaj je treba ukreniti, da bomo prišli čimprej do cilja.

Vsak okraj je dobil primerno veliko zemljišče za gojitev medonosnih rastlin. Že s tem je dana velika pobuda podružnicam za pričetek tega dela. Glavno delo bo seveda padlo na čebelarske družine, ki so na celotni pospeševalni akciji najbolj zainteresirane. Od njihovega sodelovanja je odvisno vse! Iz lastnega nagiba pa naše družine ne storijo mnogo. Člani običajno zabavljajo, da je slaba letina, da ni paše in da zadruga ne preskrbi krmilnega sladkorja, da bi sami kaj ukrenili ali žrtvovali za stvar in za sebe — ne, tega pa ne! Raje čakajo, da jim drugi,

predvsem vodstvo zadruga ali oblast prineseta vse na krožniku. No, in tako ne sme iti dalje!

Kako naj družine sodelujejo? Med podružnico in njenimi družinami mora biti tesna povezava in živahno sodelovanje. Podružnični odbor mora poznati pašne prilike svojega okoliša, zlasti mora vedeti za brezpašne vrzeli v posameznih predelih. Sestaviti mora pašni kataster s podatki o medovitih rastlinah, ki uspevajo v posameznih okoliših. V njem mora biti zabeleženo, kdaj je paša in kdaj je ni, katere rastline dajo glavno pašo itd. In kdo naj preskrbi te podatke? Ali ne družine? Na članskih sestankih naj vse to ugotove, potem pa naj pošljejo podružničnemu odboru, odnosno odseku za izboljšanje paše primerne predloge. Tako bi s skupnim delom družin in podružničnega odbora kmalu ugotovili, kaj je treba ukreniti, kaj sejati in saditi, kje iskati seme, rastline itd. Sramotno je, ako so rastline na razpolago, a se člani, odnosno družine ne odzovejo, ko jih podružnica pozove, da bi prišle ponje. Mariborska podružnica je na primer nudila javor brezplačno, razpečala pa ga je zelo malo. Državne gozdne drevesnice imajo javora mnogo posejanega — toda kdo ga bo sadil, če bo tako malo zanimanja s čebelarске strani. Na dodeljenih zemljiščih bomo gojili medovite rastline z velikimi stroški (setev, pletev, okopavanje, gnojenje, oranje, nadzor itd.), bojim pa se, da sadik in semena ne bomo mogli nikomur oddati — niti zastoj. Res je, čebelarji navadno nimajo toliko zemlje, da bi mogli medovite rastline gojiti na veliko. Toda tudi do sedaj niso gojili medovitih rastlin čebelarji, temveč nečebelarji-kmetje. Tako naj bi bilo tudi v bodoče, kajti le nečebelarji so v stanju posejati ali posaditi obsežne prostore z medovitimi rastlinami. Čebelarске družine morajo najti potrebne stike s posestniki nečebelarji. Na skupnih sestankih jim je treba razložiti važnost oplojevanja rastlin po čebelah, jim je treba govoriti o pomenu gojitve raznih detelj in oljnatih rastlin, na drugi strani pa jih prepričati o potrebi gojitve teh rastlin zaradi občinskih in gospodarskih koristi, kajti z nazadovanjem čebelarstva bi padla tudi produkcija sadja, deteljnih in oljnatih semen. Tako naj postane gojitev čebel tudi interes nečebelarjev-kmetov. Nečebelarja čebele ne zanimajo in ne razume, zakaj bi končno sejal ali sadil rastline samo zato, da bi čebelar redil čebele in točil med. Kmetu je treba pojasniti važnost javora in krmnih rastlin za kmetijstvo in gozdno gospodarstvo. Kmet bo gojil medovite rastline zato, ker so zanj važne in ker ima od njih korist, ne pa zato, ker tako želi čebelar, da bi pridelal več medu ali prehranil čebele. Organizacija poučnih sestankov z nečebelarji spada brez dvoma v delovno območje čebelarских družin. Potrebno pa bi bilo, da bi jim pri tem delu pomagali z besedo in peresom tudi kmetijski in gozdarski strokovnjaki, kar bi bilo v skladu s petletnim načrtom in v prospeh kmetijstva, živinoreje in gozdarstva.

Poleg organiziranja navedenih sestankov je važno za družine organiziranje neposrednega sajenja medovitih rastlin (vrb, grmov, dreves), ki so jih same vzgojile ali dobile od podružnice. Pri primerni povezavi z množičnimi organizacijami bi se dala ta akcija prav lepo izvesti na jesen in pomlad, ko še ni toliko dela. Dnevi pogozdovanja so bili pred vojno izborno propagandno in poučno sredstvo za šolsko mladino. Prav gotovo bi mogli doseči sodelovanje šolske mladine tudi pri sajenju medovitih rastlin. Tako bi lahko v kratkem času zasadili obsežne prostore.

Končno si moramo biti na jasnem, katere medovite rastline hočemo širiti. Upoštevati je treba prvenstveno gospodarsko važne rastline, potem pa take, ki uspevajo na zapuščenih krajih in mejah. Po njivah bi sejali oljne in krmne rastline, zlasti deteljo (belo, švedsko, inkarnatko), v gozdu bi sadili javor in brest, po mejah in obronkih japonsko soforo, na slabi zemlji in železniških nasipih esparzeto, kaduljo, facelijo in bisernik, od dreves dren, akacijo in pajesen (ailanthus), ob rekah, potokih in na vlažnih prostorih razne vrbe, ailanthus, zlato rozgo in morda na ugodnih mestih še nekatere že prej navedene rastline, kakor je pač zemlja manj vlažna, zato pa bolj sončna. Pri tem mora biti izključeno vsako igrakanje. Nekaj posameznih rastlin ne pomeni nič. Uspehi se bodo pokazali le tedaj, ako bomo zasadili in obsejali čim več zemljišč.

Seveda bomo naleteli pri delu na razne ovire, vendar, kdor ima voljo in to moramo čebelarji imeti, premaga vse težave. Seme detelj, za katero bi najlažje našli odjemalce, je na primer težko dobiti. Ni pa samo v interesu čebelarstva, marveč v veliko večji meri v interesu živinoreje, da si ga preskrbimo iz inozemstva. Nas čebelarje ne zanimata črna detelja in lucerna, pač pa ostale detelje. In nekaj semena teh detelj bi že lahko imeli, če bi bili bolj čuječi. Neprimerno je ravnanje neke zadrage v bližini Maribora, ki je posejala ogromno njivo s švedsko deteljo, a ni niti m² pustila za seme. To gotovo ni osamljen primer. Naše podružnice odnosno družine, bi morale imeti prednost pri nabavljanju deteljnega semena, ker bi vso posejano površino pustile za seme. Izvršni odbor zadrage bi moral ukreniti vse potrebno, da dobimo letos pravočasno ter v zadostni količini seme detelj iz inozemstva. (Cl. 32. Zak. o petletnem planu.)

Zboljšanje plemenjakov. Odsek za plemenilne postaje je organiziral v raznih krajih plemenilne postaje ter priredil več tečajev za vzrejo matic. Pričakovati bi bilo, da se bodo vsi večji čebelarji priključili tej akciji, drugi pa da bodo vsaj prišli na tečaj ter se tako seznanili s stremljenjem vodstva zadrage. Organizacija postaj in tečajev stane ogromno denarja, uspeh prizadevanj pa ni tak, kot bi moral biti. In to samo zato ne, ker stoji velika večina čebelarjev ob strani, misleč, da so take novotarije zanje brez pomena in da sami vse bolje znajo. Po tej poti ne bomo prišli nikamor naprej. Pri vzreji matic in izboljšanju plemenjakov morajo sodelovati vsi. Zavedati se moramo, da bomo le s skupnim delom očistili našo pasmo tuje primesi in z množičnim naporom vzgojili čebelje rodove, v katerih bodo vse dobre lastnosti naše slavne sivke razvite do skrajnih možnosti. Za vzgled naj nam bodo Švicarji. Letos so imeli 152 plemenilnih postaj in so na njih sprašili 12.372 matic. Pri nas pa niti 10 postaj ni bilo docela zasedenih.

Kakor je videti, je pri naših čebelarskih družinah vse premalo delovnega zaleta. Koliko je družin, ki imajo članske sestanke, na njih pa nikoli ne obravnavajo navedenih zadev. Pri taki brezbriznosti nikakor ne bomo mogli zadostiti zahtevam petletnega načrta, ki so izražene v suhih številkah. V letu 1939. smo imeli 85.000 panjev in smo producirali 4.160 q medu; leta 1951. moramo imeti 120.000 panjev in producirati 7.000 q medu. Ne morem si predstavljati, kako naj pri svoji malomarnosti in nezanimanju za čebelarski napredek dvignemo število panjev za polovico in produciramo skoraj še enkrat toliko medu kot leta 1939. Ali bomo čebelarji edini, ki svojih petletnih obveznosti ne bomo izpolnili?

Hoja in smreka kot izvora medu

(Nadaljevanje)

7. O napovedovanju gozdne paše

Proizvajalce gozdnega medu in njihovo delovanje torej poznamo; vemo tudi, da jim z gozdarske strani ne preti nobena nevarnost. Vprašanje je zdaj, ali ima to znanje razen teoretične zanimivosti tudi kako praktično vrednost

in ali se dá izkoristiti v čebelarstvu. Prav gotovo je važno pri napovedovanju gozdne paše. Tisoči prevaževalcev in vsi naši vodje obveščevalnih postaj v gozdnih predelih poznajo vsako leto v zgodnjem poletju ponavljajoči se nemir in živčno napetost, ali bo gozd medil ali ne. Dobro vedo, da bi bilo silno važno, če bi mogli to po kakih zanesljivih znakih ugotoviti vsaj nekaj časa, po možnosti pa že precej časa pred začetkom paše.

Dosedanje napovedi so bile večinoma vse zelo nezanesljive. Nočem navajati stoletnega koledarja, ne nameravam govoriti o »sedemletnih planetnih periodah« in podobnem, pač pa naj omenim nekaj dokaj določnih trditvev. Ena takih bi bila n. pr. tale: Če hoje dobro cveto, če majski poganjki zmrznejo, ali če se iz hoje v januarju zelo cedi smola, bo mnogo hojevca. Četudi se taka ugibanja v pretežni večini let s hojevo pašo uresničuje, je to vendarle zgolj naključje. Kdor se naslanja na take trditve, je še vedno pod vplivom nauka o potenju. Omenjeni in podobni pojavi niso za ušice, za katere tukaj edino gre, prav nič važni. Kvečjemu imajo lahko posredno kak prav malenkosten postranski pomen, kakor vse, kar

12. slika: Mlad majski hojev poganjek. Na spodnji strani igel in stebelca je videti nešteto nekrilatih, deloma tudi krilatih brstnih ušic *mindarus abietis*, izločkov voska in nekaj praznih mešičkov.

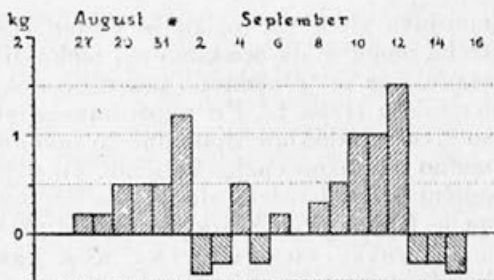
vpliva na dobro zdravje hoje. Saj se lachnidi v splošnem rajši naselijo na zdravih, krepkih drevesih kakor na slabih, bolehnih.

Edina pravilna napoved, ki sem jo do sedaj mogel izvedeti od čebelarjev, je opažanje, da navadno sledi dobra hojeva paša, če gozd v prejšnjem letu pozno medi, n. pr. v septembru ali v začetku oktobra (sl. 13). S tem je dejansko podan prvi in neogibno potreben pogoj za medenje v prihodnjem letu. Tedaj se namreč že jeseni pojavi na iglavcih razmeroma mnogo spolnih živali in zimskih jajčec, iz katerih se lahko drugo pomlad izleže temu

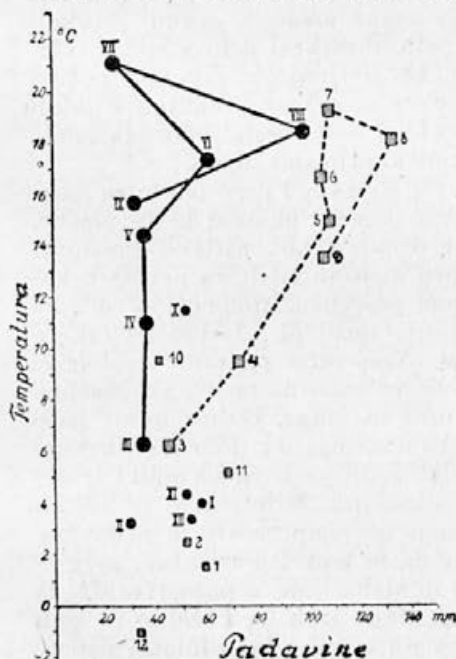
primerno število zarodnic. Tako bi torej bil zagotovljen dober začetek. Kako se bo stvar razvijala dalje, pa se odloči šele v pomladi sami.

Vse je odvisno od tega, ali najdejo lachnidi tako ugodne pogoje za razvoj, da je približno do srede julija dosežena množična razploditev. To je problem množične menjave, torej isti problem, ki zaposluje praktično entomologijo (znanost o žuželkah) pri škodljiv-

cih naših kulturnih rastlin. Glede na ogromen gospodarski pomen teh škodljivcev se trudijo strokovnjaki vseh dežel že desetletja, da bi problem razvozljali. Smo sicer še daleč od tega, da bi nam bil popolnoma jasen, vendar so doseženi že prav lepi delni rezultati. Pri takih preiskavah razlikujemo iz praktičnih razlogov žive in nežive vplive, ki delujejo na živali. Izmed živih vplivov je pri lachnidih važno prav za prav samo vprašanje, v kakšnem obsegu se razmnožujejo, koliko potomcev ima vsaka generacija in koliko je generacij. Prvo in drugo že leta in leta preiskujemo v naših vzrejevališčih. Razen tega so važni še hrana in sovražniki. Hrana je vedno tako obilna, da razvoja ne more niti ovirati niti pospeševati. Ovirati ga ne more niti pri največji množični razploditvi, kajti prenaseljenosti, ki bi

15. slika: Pozen donos s hoje.

14. slika: Hojeva paša in vreme. Mesečni poprečki za toplino in padavine iz treh dobrih let 1921, 28, 34 in treh slabih let 1929, 31, 33.

imela za posledico pomanjkanje hrane kakor pri roparskih žuželkah, si tukaj ne moremo prav predstavljati. Ali sta v resnici množina in vsebina hojevega soka tako nestanovitni, da bi to moglo vplivati na razvoj lachnidov, pa še preiskujemo. Znano dejstvo, da čebele v zgodnjih jutranjih urah prinese največ hojevca, razlagajo nekateri s teorijo potenja, ki je zgrajena na neenakomernem pritisku soka. Dejansko pa tu odločajo popolnoma drugi vzroki. Če je v zraku premalo vlage, se mana zelo hitro posuši. Kapljice, ki jih nočna rosa zavaruje pred izsušenjem, se lahko po sončnem vzhodu v najkrajšem času tako zgostijo, da pade odstotek vode v njih od 80 na 20, 10 in še manj. Saj pride včasih tudi v naših zemljepisnih širinah do kristalizacije sladkorja, do tvorbe »mane«, posebno na smrekah in macesnih, pri čemer je odločilna vsekakor tudi melecitoza, ki je zelo mnogo vsebuje mana teh vrst. Čim gostejša je mana, tem manj je uporabna za čebele; zato jo kasneje vedno manj obletavajo. Ne gre torej toliko za različne količine mane, temveč bolj za različno konsistenco mane, ki se

menjava glede na to, ali je vreme vlažno ali suho. Končno je vendarle še treba omeniti, da opazamo pri lachnidih nekaj dnevni ritem v proizvodnji mane, kar se je nedavno posrečilo dokazati mojemu sodelavcu dr. Leonhardtu (1940. l.). Pri neprestanem merjenju in štetju kapljic je našel, da so živalce oddajale dopoldne in opoldne večinoma nekoliko manjše, vendar vedno približno enake količine. To si je treba pač razlagati z dnevnim periodičnim kolebanjem sladkorne koncentracije v soku sitastih cevok, kakor ga je Huber pred kratkim dokazal pri hrastu.

Naravni sovražniki ušic, kakor n. pr. polonice in njene ličinke, ličinke trepetalk in tenčiaric, roparske stenice, pajki, bolj redkokrat tudi mravlje ne morejo po naših dosedanjih izkušnjah v pomladnih mescih odločujoče ovirati medenja. Pač pa lahko najnevarnejši sovražniki, ose, v poznem poletju povzročijo nenaden in končen prestanek medenja. Tudi te najprej privabi mana, odkrijejo pa pozneje njene proizvajalke ušice in jih na žalost potem z zelo velikim uspehom zasledujejo, kar so n. pr. l. 1934. naši sodelavci v gozdu jasno ugotovili. Sicer pa smo tu zopet pri neki točki, pri kateri odpove nauk o potenju. Zaradi vremena bi morale hoje še tedne in tedne mediti, toda medenje preneha, ker ni več povzročiteljev. V drugih letih mede hoje, kakor je znano, vse do oktobra. Da, včasih se pojavijo znaki mane v gozdu še okoli Božiča in Novega leta, dostikrat celo v snegu, vsekakor pa ob času, ko življenje v drevesih počiva in ne more biti govor o kakem potenju. V takih primerih sem že večkrat našel osamljeno, zakasnelo samico lachnusa nad kapljicami mane.

Izmed neživih činiteljev imajo za lachnide tla le posreden pomen, namreč le ta pomen, v kolikor morajo drevesa kot njihovi gostitelji uspevati. Hoja dobro raste in medu na prvotnih kameninah, na pisanem peščencu, apnencu in tudi na laporju. Medenje hoje torej ni odvisno od tal, če je le dovolj vlage. Nasprotno pa more podnebje naravnost odločujoče vplivati na medenje; posebno važni sta temperatura in vlaga. Dobra leta s pašo

15. slika: Opazovalnica v hojevem gozdu.

na hoji so znana kot vroča in suha; saj se često strinjajo z dobrimi vinskimi letinami. Da bi te zveze jasno in številčno dokazali, je Leonhardt (1940) predelal badenska meteorološka poročila iz zadnjih 50 let in je za veliko število let z dobro in slabo hojevo pašo primerjal temperaturo in padavine. Po teh podatkih sem sestavil grafično sliko, da bi mogel primerjaje pregledati, kakšno je bilo vreme v letih z dobro in slabo hojevo pašo (14. sl.). Iz mesečnih temperaturnih in padavinskih poprečkov treh let z dobro in treh let s slabo pašo sem dobil poprečna števila in jih vrisal v koordinatni sistem, ki navpično kaže temperaturo v stopinjah, vodoravno pa padavine v milimetrih. Mesci dobrih let so označeni s črnimi krogi in rimskimi številkami, meseci slabih let s črtkanimi kvadrati in arabskimi številkami. Mesci od marca do septembra, ki so za razvoj lachnidov važni, so zvezani z izvleče-

nimi oz. prekinjenimi črtami. Čeprav veljajo uporabljene podatki strogo le za Karlsruhe in čeprav vrh tega navedena leta niso bila splošno enako dobra ali slaba niti v vsem Schwarzwald, se vendar jasno odražajo razlike zlasti pri množini padavin. Prekinjena črta leži vsa desno od izvlečene, torej v vlažnejšem območju. Spojeni meseci dobrih let so bili vsi bolj suhi, z izjemo avgusta celo bistveno bolj suhi kot meseci slabih let. Večinoma so bili tudi toplejši, čeprav razlika v tem pogledu ni tako velika.

Poleg teh bolj navzad usmerjenih raziskovanj, ki so za nas važna kot orientacija in pobuda, skušamo sedaj predvsem s poskusi in opazovanji dognati nekaj točnejšega o teh zvezah. V laboratoriju proučujemo, kako vplivata temperatura in vlaga na hitrost razvoja, na dobo življenja in na razmnoževanje različnih generacij. Razen tega nadaljujemo zunaj v gozdu z rednim opazovanjem. Hvaležni smo preudarnim in uslužnim gozdnim upravam, da so nam lansko leto dovolile na ugodnem mestu med vrhovi treh okoli 50 let starih hoj urediti opazovalnico, kjer se da postaviti tudi vremenska kolibica z avtomatičnimi merilnimi pripravami (15. sl.).

Vsa ta dela so v zadnjih letih s podporami drž. raziskovalne službe znatno napredovala. Če bomo mogli v teh dveh smereh z delom nadaljevati, trdno upamo, da se bo kmalu pokazal še večji napredek pri napovedovanju hojeve paše. Saj je to napovedovanje že sedaj, od kar točneje poznamo povzročitelje mane in njihov način življenja, popolnoma drugačno in stoji na mnogo bolj trdni podlagi kakor prej. Ne glede na dosedanje napačne domneve moram poudariti, da pri tem ne zadostuje samo iskanje kapljic in opazovanje tehtnic. Opozarjam predvsem na to, kako lahko se motimo, kadar je treba določiti, ali izvira mana od *lachnusa*, ali od *mindarus*, ali od *lecanium*a. Zgodilo se je že, da smo z veseljem zabeležili dviganje tehtnice v trdni veri, da potiska tehniko navzgor mana, v resnici pa se je dvigala na račun malin ali česa drugega. Vedeti pač moramo, kaj naj iščemo, kje in kdaj. Ker se gozdna paša, kakor je znano, pojavlja pri majhnih razdaljah često prav različno (1. sl.), bo vedno odločalo krajevno, redno in skrbno opazovanje. Kdor se zanima za živali in rastline, lahko tu prav lepo sodeluje. To sodelovanje bi mogli razčleniti takole:

Poročila o vsakem opaženem nenavadnem pojavu mane (listnega medu) na vseh iglavcih, listovcih in na grmičju s podatki o obsegu in trajanju medenja, o morebitnih opaženih povzročiteljih mane, o obletavanju medečih rastlin po čebelah in podobnem.

Pošiljke povzročiteljev mane, ki jih je morda kdo našel. (Kdor bi povzročiteljev ne našel, naj pošlje nekaj pokapanih vejic medečih rastlin. Vejice morajo biti previdno odrezane in zavite v trpežen karton. Pri večji poštni oddaljenosti naj bo kartonasti tulec na odprtih mestih zamašen z vlažno vato, preko vate pa naj bo pritrjen pergamentni papir.)

Posojanje beležk o panjih na tehtnici iz predelov z gozdno pašo. (Ti podatki naj bodo raztegnjeni na čim večje število let.)

Pošiljanje vzorcev medu, ki izvirajo zanesljivo ali vsaj verjetno od določene vrste mane. (Medu naj bo vsaj kakih 100 g.)

Kdor hoče, lahko tako sodeluje pri nadaljnjem raziskovanju gozdne paše. S tem bo tudi on pripomogel, da se približamo cilju, ki ga imamo pred očmi. Ta bi bil: Čim večja zanesljivost pri napovedovanju hojeve letine, čim boljša izraba mednega blagoslova naših gozdov in stopnjevanje donosnosti v čebelarstvu.

Pirjevec Jože: Prevažanje čebel na pašo

O prevažanju je izšlo v našem listu več razprav, vendar ne bo odveč, če še jaz nekaj povem iz svojihkušenj. Čebele prevažam vsako leto, in sicer že 11 let. Zato je razumljivo, da sem marsikaj poizkusil in doživel.

Po mojem mnenju je lahko in lepo čebelariti v krajih z dobro pašo. Čebelar si v takem kraju postavi udobno klopco in lično mizico v senci nekje poleg čebelnjaka in tam potem presedi marsikatero uro, čita, pre-mišlja in opazuje čebele. Priznati moramo, da je to pravi užitek. Takemu čebelarju se niti ne sanja o težavah, s katerimi se mora boriti prevoznik.

Kakor sem že omenil v dopisu, ki je bil objavljen v 5.—6. številki lan-skega »Čebelarja«, prevažamo v našem okolišu čebele trikrat na leto. Doma ostanejo tedaj le manjše družine v panjih na 4 do 5 satov, v tako imenovanih prašilnikih. Zato nam mizica in klopca poleg čebelnjaka nista potrebni.

Pred prevozom naj bo tvoja prva skrb, da najdeš pasišče in na pasišču primerno mesto, na katerem boš postavil panje s čebelami. Nadalje se moraš pravočasno pogoditi z voznikom. Na večer pred dnem, ki si ga določil za prevoz, moraš biti z vsem nared. Panje zadalj odpreš in pritrdiš prečne zapore, spredaj pa jih zapreš in preizkusiš škrnjake, ali dobro držijo. Ako so pri panjih kake reže ali razpoke, jih zamašiš z letvicami in zamažeš s smolo ali ilovico. Na bradah močnih panjev vise tedaj navadno celi grozdi čebel. Zato vzameš krpo, jo navežeš na kratko palico, jo pomočiš v karbolinej in pomoliš pred žrelo panja z Abrahamovo brado. V kratkem času se čebele umaknejo v panj, nakar lahko žrelo z zapahom zapreš. Če stoji čebelnjak proč od ceste in avto ne more do njega, moraš znositi ali speljati na samo-kolnici vse panje k cesti. Nato vzameš eno ali dve odeji, se vanje zaviješ in uležeš poleg svojih ljubljensk, pa predremleš čas do prihoda avta. Ko pride voznik, z njim hitro, vendar previdno naložiš panje. Ako naložiš na avto 40 do 50 panjev, moraš paziti, da je med njimi dovolj prostora in da imajo čebele dovolj zraka. Končno panje trdno povežeš z vrvjo, da se ne bodo med prevozom premikali. Sedaj pa pazi, da ne pozabiš nahrbtnika, v katerem imaš orodje in vse drugo, kar je potrebno pri prevozu in na pasišču. Tako n. pr. klešče, kladivo, čebelarska kapa, kadilnik, žebliji, žica itd.

Ko prideš na pasišče, panje hitro razložiš, nakar prazen avto odpelje. Če imaš zločljiv čebelnjak, ga sestaviš in postaviš na prostor, ki si si ga že prej izbral. Vanj razmestiš panje po možnosti v istem vrstnem redu, kot so bili zloženi doma. Potem si namažeš roke s kisom in pričneš odpirati žrela. Žrela odpiraj vedno ob zori! Če jih odpiráš ponoči, se čebele razlezejo in kasneje težko najdejo svoj panj.

Ko si panje uredil tudi zadalj, si lahko nekoliko oddahneš. Postavi se pred čebelnjak in opazuj čebele. Te takoj spoznajo, da so v popolnoma tujem kraju. Vendar se hitro znajdejo. Spočetka se vrtinčijo nekaj časa na mestu, si ogledujejo pročelja panjev, iz katerih so izletele, nato pa v čedalje širših krogih preiščejo bližnjo in daljno okolico. Ne mine niti pol ure in že se vračajo nekatere s cvetnim prahom na nožicah. V opazovanju te zmoti go-spodar, na čigar svetu stoje tvoji panji. Morda se mu pridruži še kak njegov sosed. Vsi vprek te sprašujejo to in ono in si z zanimanjem ogledujejo čebele, ki sedaj že skoraj v redu izletavajo. Tvoja dolžnost je, da jim pri-jazno odgovarjaš na njih vprašanja in pojasniš, za kar se zanimajo. Lepa beseda lepo mesto najde. Če si hočeš pridobiti naklonjenost ljudi, s katerimi

boš imel opraviti ves čas paše, jim ne smeš kazati čemernege lica, čeprav si izmučen od neprespane noči in trdega dela. Šele potem, ko si se z njimi o vsem porazgovoril, poiščeš kako gostilno, da se v njej nekoliko okrepčaš.

Čebelar prevoznik je v marsičem na boljšem od čebelarja neprevoznika. Mogoče ima sitno in klepetavo boljšo polovico, pa pride včasih z njo navzkriž. Lovec vzame v takem primeru puško na rame in gre na lov, čebelar prevoznik pa vzame svoje kolo med noge in hajd k čebelam. Pri njih pozabi na vse nadloge tega sveta, si okrepi živce in se dobre volje spet vrne domov. Medtem je nevihta minula in žena te sprejme, kot bi se sploh nikdar ne sprla. Napačno bi seveda bilo, če bi obiskoval čebele samo tedaj, ko te nanežejo zdoma domače prilike. Če pasišče ni preveč oddaljeno, jih greš vsaj dvakrat v tednu pogledat, toda ne zato, da bi stikal po panjih in preiskaval sate, koliko je že v njih medu. Zlasti ob ajdovi paši je to nevarno. Taka stikljivost lahko izzove rop, in če pride do ropanja, boš imel od prevažanja več škode kot koristi. Ali je v panjih vse v redu, lahko presodiš že po obnašanju čebel na bradah, če te zanima donos, pa je bolje, da imaš kak panj na tehtnici.

Ko paša mine, se prične nov križev pot. Prijetno je voziti čebele z avtom, s konji, kakor smo jih vozili med vojno, ko moraš pešačiti poleg voza po tri do štiri ure, pa je zelo naporno. Toda kakor jih že prevažáš, z vozom ali z avtom, ne prevažaj jih podnevi, temveč vedno le ponoči. Nočni hlad pomirljivo vpliva na čebele, domov pa prideš zjutraj, in ko so panji zloženi v čebelnjak, jih lahko takoj odpreš.

Peljal sem čebele na ajdovo pasišče, ki je bilo oddaljeno od mojega čebelnjaka kakih 15 km. Na voz sem naložil okrog 20 panjev in nestrpno čakal voznika, da bi prišel s konji, a ga ni bilo od nikoder. Šele ob 5. uri zjutraj se je primajal od nekdaj ves zaspan in krmežljiv. Tako se je zgodilo, da smo morali voziti podnevi in da smo prišli na določeno mesto šele ob pol devetih. Ko smo razložili panje in uredili vse potrebno, sem jih začel odpirati. Ali joj! Ker nisem zaprl žrel z zapahi, so bile verande natrpane s čebelami. Kakor hitro sem odmaknil naletno deščico, so se skozi nastalo režo usule v eurkih in se zakadile vame. Dvajset panjev sem moral trikrat odpirati in trikrat bežati v koruzo. Pomagala nista ne čebelarska kapa ne kis. Bil sem poln čebeljih žel. Vsakokrat, ko sem se umaknil v koruzo, sem jih populil iz kože, a vsakokrat, ko sem se spet približal čebelam, sem se jih znova nabral. In vse to zaradi zamude malomarnega voznika.

Povem naj še, kaj se je zgodilo dvema čebelarjema med okupacijo. Leta 1944. sta peljala svoje čebele na ajdovo pašo tja nekam k Beltincem. Peljala sta jih preko mosta pri Murskem Središču in je šlo vse v redu. Ker je bil nazaj grede voz prazen, se je voznik odločil za bližnjico z brodom čez Muro nekje pri Sv. Martinu. Ko je brod privozil na nasprotni breg, je eden izmed obeh vpreženih konj stopil na kraj neke deske, ki se je preutežila in ga udarila po trebuhu. Konja sta se prestrašila in začela potiskati voz nazaj. Ker je sedel voznik na vozu, namesto da bi stal pred konjema, ju ni mogel zadržati, in tako je prišlo do hude nesreče. Prečka zadaj pri brodu se je zlomila, nakar je vse skupaj zgrmelo v Muro. Utonila sta konja pa tudi voznik. Razumljivo je, da sta imela tovariša čebelarja zaradi tega opravka s sodnijo. Ker pa nista bila nesreče prav nič kriva, saj sta ostala pri čebelah in ju sploh ni bilo zraven, se jim ni nič zgodilo. Toda kaj bi bilo, če bi bil voz naložen s čebelami?

S točilom in cedilom v Vojvodino

Ker je bilo o našem lanskem množičnem prevozu čebel v Slovenskem čebelarju prav malo, lahko bi dejal, skoraj nič poročil, hočem danes, čeprav že nekoliko kasno, podati nekaj svojih vtisov iz časa bivanja v Vojvodini

Nestrpno smo čakali 2. maja lanskega leta v hudi vročini v Subotici na kamione, ki naj bi prepeljali naše čebele z železniške postaje na kakih 17 km oddaljeno pasišče v Čikeriji. Ko so kamioni odpeljali prve panje, sem v mislih ocenil to razdaljo in izračunal, kdaj bodo prišli na vrsto naši panji, ki so bili naloženi v zadnjih vagonih. Toda kamioni so se vrnili prej, kot sem pričakoval. Kljub temu smo čakali vse dopoldne in popoldne. Šele proti večeru je prvi avto s prikolico odpeljal nekaj panjev tudi iz našega vagona. Kot spremljevalec se je peljal z njim moj tovariš, jaz pa sem ostal pri čebelah na postaji. Ko se je vrnil, mi skoraj ni mogel dopovedati, kako težavna je pot na pasišče. Pravil mi je, da vodi preko samega peska in da kolesa avtomobila rijejo po njem kakor plug po zemlji med oranjem. Okrog ene ponoči sem se tudi jaz skobacal na prikolico in si uredil mesto vrh panjev. Med vožnjo sem imel občutek, da se pogrezam. Avto sploh ni vozil po cesti, ampak kar povprek po mehkem produ, ki ga je nanesla voda, voznik pa se je skrbno umikal kotanjam. Napenjal sem zaspane oči in strmel v jasno zvezdnato noč, da bi zagledal težko pričakovani akacijev gozd. Čebele v panjih so se v hladu umirile in kolikor toliko zadovoljno godrnjale. Končno sem vendarle opazil na obzorju temne lise, o katerih sem domneval, da predstavljajo gozdna drevesa. Kmalu smo privozili na izredno široko cesto. Na eni strani ceste se je razprostiral nepregleden gozd, ob njeni nasprotni strani pa so se vrstile hiše druga za drugo. Motor je težko sopihal in počasi lézel dalje. Naenkrat smo obstali blizu nekega traktorja, ki se je bil z dvema kolesoma pogreznil precej globoko v prodnato cesto in obtičal s prikolico in panji na mestu.

Ko se je zdanilo, sem se razgledal po okolici. Povsod naokrog so stali AŽ-panji, zloženi v lične skladanice. Nekateri čebelarji so bili na delu pri svojih čebelah, drugi so kuhali, tretji postavljali šotore, nadaljnji pa skleпали prijateljstva z domačini, ki so radovedno gledali izpred svojih hiš in izza plotov. Jate gosi, rac in kokoši, črede koz, ovac in prašičev so se brez vsakega varuha potikale po cesti, ki je ločila hiše od gozda. Ves dan so prihajali novi kamioni in dovažali panje, mi pa smo jih sproti spravljali bolj ali manj globoko v gozd. Kakšno vrvenje, kako zanimiv in pisan svet!

Preden nadaljujem, naj spregovorim nekaj besed o akaciji, zaradi katere smo slovenski čebelarji napravili tako dolgo pot. V Vojvodini ji pravijo bagrem. Na več tisoč hektarov proda, ki ga naplavljata Donava in Tisa, ali pa ga veter prinaša iz Madžarske in polagoma zasipa plodno zemljo Vojvodine, so v obrambo zasadili akacijo. S saditvijo so menda pričeli že za časa Marije Terezije, kasneje pa s pogozdovanjem vztrajno nadaljevali. In akacija se je mogočno razrastla, četudi je plast proda in mivke ponekod do 2 m debela. Ta prod preraste ob deževnih letinah trava, letos pa ni bilo dosti sledu o njej.

Akacijeva drevesa so zasadili v ravnih vrstah, med posameznimi nasadi pa so puščali do 30 m široke vrzeli. Te vrzeli se vlečejo skozi gozdove kakor

nekake ceste in se križajo pravokotno. Dejansko so te prazne pasove uporabljali za prehode iz ene vasi v drugo. S ptičje perspektive bi bilo to še najbolj podobno kakemu ameriškem vele mestu z ravnimi, pravokotno se sekajočimi ulicami. Palače seveda nadomeščajo tukaj akacijeva drevesa, ki spomladi, ko se okitijo z belim cvetjem, navdajo čebelarje z najprijetnejšimi nadami. V času paše stoji na teh jasah vse polno skladanic 30—80 panjev, ki se v senco pomaknjene in pokrite z ravno streho iz pločevine prav lepo prilegajo okolici. In teh tedaj, ko smo bili tam doli, ni bilo malo. Saj je bilo na prostoru nekaj kvadratnih kilometrov razmeščenih na tisoče panjev. Lahko bi rekli, da je bilo na nekaterih mestih nakopičenih preveč panjev, toda do tega je prišlo samo zato, ker se ponoči nismo mogli razgledati, ali pa zato, ker je avto obtičal v mehkemrodu in potem ni kazalo drugega, kakor panje raztovoriti.

Akacija je šibila veje pòd težo cvetja in vsepovsod je opojno dišalo. Zaradi suše in prezgodnjega cvetenja pa ni bilo pravega donosa. Čebele so cvetje obletavale nekako do 11. ure, včasih tudi popoldne in proti večeru, sredi dneva pa ne, ker je sonce neusmiljeno žgalo. Vstajati smo morali zgodaj, če smo hoteli pri čebelah kaj urediti, kajti ob vročini čez dan ni bilo mogoče delati. Tega so se zavedale tudi čebele. Pred 4. uro zjutraj, ko je bilo še temačno in je vsa vas še sladko počivala, je gori v vejah akacij že šumelo, kakor bi bilo na njih na stotine rojev. V trumah so drle čebele iz panjev in se težko obložene vračale domov. Ali kaj, ko je trajalo vse skupaj tako malo časa! Upali smo, da bo začelo prej ali slej deževati, namesto dežja pa je na žalost zavila burja in povzročila hud mraz.

Kakor vedo povedati Vojvodinci, je bil pred kakimi desetimi leti bajen donos z akacije. Neki dan je pokazala tehtnica okoli 11 kg, drugi dan pa 9 kg donosa. V kakšen panj so čebele toliko nanosile medečine, ne vem. Mogoče v tiste velike skrinje, ki jih imajo domačini in ki jih tudi s ključavnicami zaklepajo. Naše tehtnice so za AŽ-panj pokazale okrog 2 kg ob najboljšem dnevu.

Živo pisan in slikovit, kakor so bili slikoviti naši panji, je bil čebelarski svet tedaj tam doli v Čikeriji. Domačini so bili vsak dan pri nas. Včasih so se pripeljali z iskrimi konjiči, dasi je bilo do nas komaj nekaj sto metrov daleč. Še boljše polovice v spremstvu svojih mož so nas pogosto počastile z obiski. Napravljene so bile kljub neznosni poletni vročini docela zimsko. V treh krilih, ki so segala prav do tal, so na široko opletale okrog sebe.

Z domačini smo si postali kmalu iskreni prijatelji. Sčasoma smo jih začeli obiskovati tudi na domu, kjer smo bili izborno postreženi. Čez nekaj dni je vsakdo vedel, kje imajo najboljšo kapljico. Še dom čike Save smo staknili, čeprav je bil precej oddaljen od nas. Vino ni bilo drago in zato so si ga nekateri privoščili čez mero. Nič ni bilo čudnega, če se je slovensko petje razlegalo po Čikeriji pozno v noč in vzbujalo dojem, da si nekeje v slovenski pokrajini. Prišlo je celo do nevshečnih prižorov, ki se prihodnjič ne smejo ponoviti, če hočemo ohraniti dobro čebelarsko ime.

Nekega dne se je raznesla med nami vest, da so nam nogometaši iz okolice Subotice napovedali tekmo. Ker pa med slovenskimi čebelarji ni bilo dovolj za »žogobce« izvežbanih ljudi, ki bi se upali pomeriti z njimi, smo po daljšem posvetovanju in oklevanju povabilo odklonili.

Ob večerih smo imeli sestanke, na katerih smo razpravljali ne samo o čebelarskih, temveč tudi o drugih, bolj ali manj vsakdanjih zadevah. Med

posameznimi skupinami je bila najboljša povezava. Gorenjci so obiskovali Štajerce, ti spet Dolenjce itd. V prijetnih pogovorih, ki so jih vajeni le čebelarji, je čas dokaj hitro minul.

Naše vodstvo je izborno skrbelo za hrano in je kuhar docela po nedolžnem prišel na stenski časopis, češ:

S kuho dela nam veselje,
vsak dan skuha dvakrat zelje.

Čikerija je rodovitna dežela. Ljudje delajo malo. Orjejo s traktorji, sejejo s stroji in vse hitro opravijo. Zato ni čudno, da često poležavajo pred svojimi, še dokaj čednimi hišami. V hišah imajo čudovito živo poslikane stene. S poslikavanjem se ukvarjajo največ ženske. Za hrano kljub neurejenim povojnim razmeram niso v stiski. Primanjkuje jim morda samo drv, a za silo jim dajo kurivo koruzna stebila. Perutnine imajo več kot preveč. Gosi, rac in kokoši kar mrgoli okoli hiš. In vse so brez varuhov, a se kljub temu vrnejo proči večeru domov brez izgub. Pod varstvom pastirjev so le prašiči, ki so morda tamkaj najbolj cenjene domače živali.

Domačini so nam bili zelo naklonjeni. Ob odhodu so nam odstopili iz svojih dobro založenih shramb lepe kose slanine. Zaradi tega so prišli nekateri čebelarji celo navzkriž z oblastjo, vendar se je nazadnje vse prav gladko izteklo.

Naj končam ta kratek spis s pesmijo veselih Štajercev, ki so jo često prepevali pozno v noč:

Mi Štajerci smo dobre volje,
četudi v loncih ni medu,
a drugo leto bo že bolje!
Tedaj spet snidemo se tu.

Fr. L.:

Kako smo včasih prevažali

Današnje prevažanje čebel na pašo je prav preprosta in malo tvegana stvar. Saj imamo lepe gladke ceste že skoraj do vsakega zelnika, avtomobilov pa tudi na pretek. Zdaj samo še čakamo, da bomo prevažali čebele z aeroplani.

Kadar koli vidim prevažati čebele z avtomobili, mi pridejo vselej v spomin križevi poti prevaževalcev iz prejšnjih let, ko so poznali le navadne vozove, včasih s prav čudno vprego: nerodnega voliča, ki je krevsal po kolovozih, kot bi se mu sanjalo, ali se mu zdelo neumno, da ga ponoči gonijo zdoma.

Nekaj takih potov naj opišem, bodisi v razvedrilo, bodisi v poučilo ali svarilo.

Prvič sem se udeležil prevažanja čebel nekako pred 50 leti. Na veliki voz, ki je bil opremljen z nosilci na gugala — mi smo jim rekli takrat »legnarji« — smo naložili več vrst kranjičev. Čebele so bile naše in stričeve. Panjev je moralo biti okrog 50, kajti toliko sta jih navadno imela moj oče in stric. Peljali smo jih na kostanjevo pašo v Ločnico, dobri dve uri človeške hoje iz naše vasi, volovske pa vsaj tri ure, če ne več.

Panje smo v mraku zamašili s smrekovimi vejicami. Ko smo jih naložili, smo jih povezali z dolgo vrvjo, nato pa sedli spredaj na desko in volička

sta se počasi odgugala preko Sorškega polja proti Ločnici. Dolga pot je bila to. Prav gotovo bi prej ali slej zadremal in padel z voza, da me ni dramil zanimiv pogovor o čebelah med očetom in stricem. Imela sta si toliko povedati, kot bi ne bila že deset let skupaj. Mene je ves ta pogovor močno zanimal in sem besede kar požiral. Oba sta hodila precej po svetu ter videla marsikaj novega in zanimivega. Pogovarjala sta se tudi o medvedih, ki jih je bilo včasih mnogo več v naših gozdovih kakor dandanes. Čebele so baje kaj radi nadlegovali in jim kradli med. Oče je pripovedoval o lovcu, ki se je na sneženi gazi srečal s kosmatincem. Mrcina ga je lopnil s taco po bradi s tako silo, da mu jo je odbil. Siromak je moral potem vse žive dni leže jesti, ker bi mu drugače nič ne ostalo v ustih. Ta dogodek je bil celo upodobljen na končnici nekega panja. Torej bo že nekaj resnice na tem.

Ob takih razgovorih je pot hitro minila. Bilo je okrog polnoči, ko smo prišli na konec ozke doline v Ločnici. Tu smo se ustavili, spregli voliča in ju privezali k drevju. Jaz sem ostal pri njih za varuha, oče in stric pa sta optala na hrbet vsak svojo krošnjo, drug drugemu nalagala vanji panje in jih nosila v čebelnjak nekega kmeta, ki je stal nekoliko više v bregu. Vselej sem komaj čakal, da se je iz grmovja spet posvetila vozarska svetilka na petrolej, s katero sta si svetila. To prenašanje je trajalo gotovo več kot eno uro. Ko je bilo vse urejeno, smo zapregli voliča, sedli na voz in se odpeljali proti domu.

Ker sem postajal čedalje bolj zaspan, sta dala tudi meni piti domačega žganja, da bi ostal buden. Bilo pa je ravno obratno. Kmalu sem se zleknil po vozu in trdno zaspal. Zbudil sem se šele pred domačo hišo, ko se je začelo že daniti. Zato sem pa potem spal prav do kosila.

S pasišča so prihajale ugodne vesti. Komaj sem čakal dneva, ko bomo šli po končani paši spet po čebele v Ločnico.

Zdaj je bila pot kratkočasnejša. Saj smo se tja grede peljali podnevi in sem si lahko ogledal zanimivo dolino, po kateri je šumljala vodica in gnala polno mlinov. Pred mrakom smo prišli na mesto in spet se je pričelo dolgo trajno prenašanje panjev z brega v dolino. Kljub temu, da so bili panji zelo težki, se je očetu in stricu kar samo smejalo. Čebele so močno šumele, kot jih nisem slišal nikoli doma, iz panjev pa je tako prijetno dišalo, da sem kar sline požiral.

Nazaj grede sta oče in stric večkrat posvetila okrog voza s svetilko in pogledala, če je vse v redu. Potem pa so se zopet vrstile zgodbe o čebelah in drugih stvareh, ki sta jih videla po svetu. Nebo se je medtem pooblačilo in postalo je tako temno, da nisem videl niti ped daleč pred nosom. Kljub nape-njanju oči nisem mogel opaziti volov. Svetilka je visela ob strani voza in je le pri kakem ovinku vrgla pramen svetlobe voličkoma pod noge. Ta dva sta pa tako zanesljivo krevsala naprej, kot bi hodila podnevi. Še danes se mi čudno zdi, da nista vola zgrešila poti, ko jih ni nihče naravnaval. Večkrat je rekel oče, da ne more prav nič razložiti, kje smo. Šele v domači vasi smo spoznali okolico.

Najprej smo prišli do stričeve hiše in tu razložili njegove panje. Potem smo potegnili naprej do našega čebelnjaka. Tu smo pri razkladanju opazili, da se iz nekega panja cedi med. Zaradi soparnega ozračja in vročine v panjih se je težko medeno satje podsulo. Ko sta oče in stric odmašila s smrečjem zadelana žrela, so udarile čebele tudi proti meni, ki sem od daleč svetil z vozarsko svetilko. Postavil sem svetilko na tla in jo ubral v temo,

kjer sem se vneto otepal razdraženih živali. Prav na istem sta bila tudi oče in stric, le da sem imel jaz dosti bolj občutljivo kožo kot ona dva.

Drugi dan smo opazili, da se vleče po cesti daleč nazaj iz vasi proga odcejenega medu. Ženske so kmalu začele prihajati k nam z lončki, češ da mora biti medu na cente, ker ga polivamo kar po tleh.

Pozneje sem večkrat tudi sam prevažal, ali pa se selil s čebelami iz kraja v kraj. Že med prvo svetovno vojno pa sem prišel na Tolminskem ob vse svoje čebele. Po končani vojni sem vzel od doma s seboj 4 družine za nov začetek, ker jih v območju bojov in še dalje v zaledju ni bilo mogoče nikjer dobiti. Do Sv. Lucije sem jih prepeljal z vlakom, potem pa po nepopisno razdrtih cestah in kolovozih tja na Kobariško na nerodnem in značilnem italijanskem dvokolesnem vozu, kakršne so rabili največ za prevažanje streliva po gorskih potih. Kako je to šlo, je težko popisati. Nad čebelami sem naredil križ in jih zapisal smrti.

Ko so se drugi dan čebele na stalnem mestu spreletele, sem zaskrbljen in radoveden površno pogledal v notranjost panjev. Bila sta 2 eksportna in 2 kranjiča. Kranjiča sta oba srečno prestala vožnjo, ker sem jima satovje podprl z letvicami. Eden izmed eksportovcev pa se je ves podsul. Drugi dan sem ga s težavo toliko naravnal, da ni obupal v razvalinah. Ostal je pri življenju, čeprav se je mnogo čebel pomečkalo. Prepričal sem se, da čebela in mula res dosti preneseta.

V prihodnjih letih sem moral s Turjaških hribov večkrat s čebelami na ajdova pasišča blizu Iga ali na Dolenjsko v okolico Stične.

Nekoč smo naložili panje na navaden kmetski voz, ker boljšega prevoznega sredstva ni bilo dobiti. Res smo na debelo podložili slamo, a čebele so kmalu začutile, da nimajo primerne podlage. Vršale so kot ob rojenju. Visoka skladanica se je sumljivo nagibala na desno in na levo. V resnici sem se bal, da prevrnemo vse skupaj kraj ceste. Na vrhu skladanice je bilo tudi nekaj kranjičev. Kljub temu, da so bili dobro povezani, se je eden zmuznil med vrvmi in zropotal na tla. Ob skromni lunini svetlobi sem takoj opazil, da se je panj nekoliko razklal in da so se ob razpoki začele nabirati čebele. Zavozili smo malo naprej, da bi čebele ne udarile po konjih. Kaj storiti s panjem? Da bi ga položil nazaj na voz, ni kazalo, ker bi vso pot delal zgago. Zato sva v bližnji hiši sprosila z voznikom za tega izgubljenca prostor pod nastreškom za skednjem.

Prijel sem panj, da bi ga odnesel s ceste, pa sem imel v hipu polno čebel za rokavom. Zato sva vzela z voznikom dva droga, položila nanja panj in ga odnesla na določeno mesto. Čebele pa so našle po drogovih pot do najinih rok in kmalu sva jih bila vsa živa. Ko sva panj prav neprijazno odložila, sva zbežala proč ter začela iskati čebele pod srajco in drugod. Toda to je šlo vse prepočasi. Končno nama ni preostalo nič drugega, kakor da sva se slekla do golega. Dobro, da je bila noč, sicer bi bil to za druge ljudi prav smešen prizor. Mislim, da si je tudi voznik to nočno telovadbo na travniku dobro zapomnil. Odloženi panj sva po končani ajdovi paši nazaj grede vzela s seboj in ga srečno pripeljala domov.

Pozneje sem navadno prevažal čebele na pašo skupno s sosednjimi čebelarji. Med sabo smo se dobro razumeli in si drug drugemu pomagali. Voz, konje in voznika smo najeli v bližnjem gradu. Grajski voznik pa se je čebeljega pika bolj bal kot gadovega. Samo enkrat je dobil en pik, a bi bil kmalu umrl. Kadar smo nakladali ali razkladali, se je vselej previdno

umaknil, drugo pa je vse prav rad sam opravil. Mož je bil rdečelasec in taki so menda izredno občutljivi za čebelje pike.

Končno smo tudi v tamkajšnjih hribih toliko napredovali, da smo lahko prepeljavali čebele z avtom. Toda naš avto je bil kaj čudne konstrukcije. Bil je podoben veliki škafli, ki se je nerodno gugala po slabih potih in cestah. Toda šoferju ni bilo to dosti mar. Vozil je bolj drzno kakor marsikateri sedanji vozač. Samo enkrat sem izročil svojo in svojih čebel usodo v njegove roke. Slo je kot »divja jaga« po turjaških klancih in bregovih. Kar sapo mi je jemalo. Kot bi mignil smo bili na Igu.

Res je prevažanje z vozovi počasno in nerodno, vendar ima tudi svoje zanimivosti. Koliko smo si imeli dopovedati na teh dolgih potih. Posebno smo bili dobre volje, kadar smo težko peljali proti domu. Pri takih prevozih po grdih klancih in kolovozih se nam je večkrat zgodilo, da se je polno satje v AŽ panjih, kljub temu, da je bilo dobro zažičeno, potrgalo. Posebno rado se je potrgalo in sesedlo mlado satovje. Največkrat ga je žica kar pre-rezala. Zato sem začel kasneje sate spodaj podkladati s koščki voščin na dveh ali treh mestih. Te vložke so čebele kmalu trdno prilepile. Odslej se mi je le redkokdaj kak sat podsul.

Še ena pot na pašo mi je ostala prav živo v spominu. Čebele smo peljali v okolico Stične. Tja jih je pred leti že vozil eden naših bližnjih tovarišev in je navadno prav dobro opravil. Zmenil se je s kmetom, na čigar svet je postavljaj panje, da še nam odstopi nekoliko prostora. Panje smo prepeljali z vlakom. Od postaje do kmeta ni bilo daleč. Ker pa je stal čebelnjak, v katerega smo jih nameravali zložiti, na dokaj strmem griču, smo se pošteno upehali, preden so bili na mestu. Ura je bila že deset in vročina huda. Žival je bila zelo razburjena in je silila ven. Tako sitne so postale čebele, da smo le s težavo odprli žrela. Kmalu je bil ves čebelnjak črn čebel. Divje so se zaletavale proti vsakomur, ki se jim je hotel približati.

Ko smo se popoldne vračali, smo opazili, da ima zraven postaje že nekdo čebele na paši. Bilo je precej AŽ panjev. Iz radovednosti smo stopili bliže in opazili, da se čebele strahovito tepejo, čeprav je bila ajda komaj dobro v dresnu. Zasumili smo, da so udarile naše nanje, ker so se na slabih potih precej razburile in napile medu.

Čez nekaj dni smo zvedeli, da je moral dotični čebelar svojo žival prepeljati drugam. Imel pa je še to smolo, da se mu je voz prevrnil. Prav žal nam ga je bilo. Saj smo se nehote čutili nekoliko krive njegove nezgode. Pri prevozu s te paše pa tudi nam ni šlo vse po sreči. Vozili smo s tovornim vlakom. Dobili pa smo tak železniški voz, da smo pričakovali vsak čas iztirjenja. Kolesje prav gotovo ni bilo enake velikosti in tudi okroglo ne. Butalo je in stresalo na vozu, da nisi mogel sedeti na panju. Panji so se prevračali, mi pa smo odletavali iz kota v kot. Take vožnje še nisem doživel in bi je ne privoščil nikomur, razen takratnemu ravnatelju te železnice...

Sreča je bila, da so bile čebele bolj suhe, sicer bi bili pripeljali domov sam močnik. Tako pa se je potrgalo le nekaj satov.

Danes je prevažanje mnogo bolj udobno, kot je bilo nekdanj. Saj imamo pripravne avtomobile, ki te peljejo kot na perutih in komaj veš, da se sploh voziš. Prevoz ni nobena umetnost več, temveč samo še suhoparna pridobitna zadeva. Tako izginja tudi tukaj stara romantika prevažanja na škripajočih vozovih z volovsko vprego in s stoterimi prigodami na dolgih nočnih potih.

Pušauer Št.: **Kako sem postal čebelar**

(Nadaljevanje)

Ko sem prišel do zavesti, sem začutil močan glad. Žena mi je morala speči zrezek iz pol kilograma svinjine, ki sem ga popolnoma pospravil, zraven pa spil še liter vina. Nato sem bil tako zdrav kakor še nikoli poprej. Vse to kaže, da je čebelj pik zdravju koristen, pa tudi jako nevaren, če je te dobrote preveč.

Ko sem po okrepitvi in popolnem okrevanju prišel nazaj v čebelnjak, nisem mogel skoraj skozi vrata, kajti v njem je bilo vse polno čebel. Ko sem namreč zapustil čebelnjak, sem priprl, kakor sem že omenil, le vratca pri panjih, dočim sem pustil izrezane kose satja v nepokriti skledi. To satje so čebele kmalu zavohale, in ker ni bilo nobene paše, so se začele v velikih množinah zgrinjati okrog njega. Da bi sedaj skledo odnesel iz čebelnjaka, ni bilo niti misliti. Moral sem jo pustiti tam do noči, dokler se niso čebele porazgubile. Kolikor jih je ostalo na mestu, so bile po večini mrtve. Še isti večer sem čebele, ki so se bile nagnete zadaj med okvirčki in vratci panja, močno podkadir in jih tako prisilil, da so se umaknile v ulice med sate. Nato sem panj zaprl z okencem in z vratci ter odložil nadaljnje delo na drugi dan. Da bi mogel naslednjega dne z delom nadaljevati, sem šel v službo ponoči. Ko sem prišel zjutraj zopet k čebelnjaku, sem našel na sprednji končnici panja z Jurančičevem rojem toliko čebel, da desk sploh ni bilo videti. Čebele so se kar vsipale od vseh strani in tudi v čebelnjaku jih je bilo toliko, da ni bilo mogoče vstopiti. Ugotovil sem močno ropanje. Obenem sem opazil, da so začele roparice napadati že sosednji panj. Zato sem vse panje spredaj zaprl, vratca zadaj pa odprl in čebelnjak popolnoma zatemnil. Ker je bil ropani panj poln tujih čebel, sem tudi tega zamašil. Roparice zunaj panja so se kmalu porazgubile, v napadenem panju pa so bučale, da je bil tak hrušč in trušč kakor v Sodomi in Gomori. Pustil sem jih razgrajati dva dni, ker sem čital v neki čebelarški knjigi, da je treba roparice vjeti in izstradati. Ko sem jih čez dva dni spustil, so se vsule iz panja in v nekaj trenutkih ni bilo nikjer nobene več. Nato sem pogledal v panj in našel v kotu pod stropom za kaki dve zajemalki čebel, med njimi pa proti svojemu pričakovanju nepoškodovano matico. Ker je ostalo v panju še nekaj medu, sem začel premišljevati, kako bi ohranil to opesano družinico pri življenju.

Kakor sem že povedal, sem imel poleg 8 AŽ panjev tudi 6 dzierdzonovanih kranjčev. Enega izmed teh kranjčev sem postavil na mesto izropanega žnideršiča, v njegove okvirčke pa vdelal zaležene sate iz umaknjenega panja. Bilo je pet okvirčkov. Nanje sem prenesel matico z bednim preostankom čebel. To je bilo vse, kar je še ostalo po krasnem Jurančičevem roju. Ker pa je bila pozneje dobra paša na otavi in ajdi, si je družinica do jeseni toliko opomogla, da je bila sposobna za prezimovanje. Omembe vredno je tudi dejstvo, da sem mogel iz tega panja iztočiti troje z medom popolnoma zadelanih satov in pustiti v njem še potrebno zimsko zalogo, dočim nisem mogel ostalim 4 družinam ničesar odvzeti. Saj niti satovja niso popolnoma izdelale, njih zimske zaloge pa so bile zelo pičle. Skratka: panji so bili slabiči, kakršne zazimi le začetnik, ki stremi po čim večjem številu družin, ne ozira pa se na to, kakšne kakovosti so in v kakšnih panjih so nameščeni. Možno je sicer zazimiti tudi slabiče, toda le na primernem številu okvirov. Saj prezimujemo rezervne matice vedno v šibkih družinicah. Jaz prezimujem take matice tudi v AŽ panjih, ki sem jih opremil na svojevrsten način. Te panje bom pozneje opisal in opis pojasnil s potrebnimi risbami.

Zazimil sem torej pet družin, in sicer štiri v AŽ panjih, eno pa v dzierdzonovanem kranjču. Tako mi je minulo prvo leto čebelarjenja. Pozimi sem pridno prebiral razne čebelarске knjige in Slovenskega čebelarja. Zahajal sem pogosto tudi k svojemu prijatelju čebelarju, sedaj že pokojnemu Belcu, ki mi je v marsičem pomagal in mi dal marsikak dober nasvet. Ker sem o AŽ panju le malo slišal in vedel — tam v okolici Sv. Lenarta so čebelarili večinoma v dunajskih panjih — me je Belec opozoril, da je treba okvire pri takih panjih žičiti. Tega do takrat nisem napravil, kar je cenjeni bralec morda že ugotovil. Sicer bi se mi ne pripetilo to, kar se mi je v navedenem primeru. Belec mi je tudi povedal, da je treba dati roju v AŽ panju cele satnice in ne samo začetke, ker jih roji pri količkaj slabi paši ne izdelajo. Da me je pravilno učil, sem se lahko prepričal že v prvem letu čebelarjenja.

Naslednje leto je bilo dokaj medeno. Čebele so v AŽ panjih že v zgodnji pomladi dogradile, kar je ostalo nedograjeno v prejšnjem letu. Prazne prostore pa so izpolnile, kar je umljivo, s samo trotovinno. Znano je, da družine, ki imajo mnogo trotov, rade rojijo. To se je pokazalo tisto leto tudi v mojem čebelnjaku. Rojilo mi je vseh šest družin in od nekaterih sem dobil celo po tri roje. Drugci, še bolj pa tretjenci so bili seveda pravicati slabiči. Zato sem jih vsadil po dva skupaj v iste kranjčice na 4 — 5 satov, dočim so prvci dobili svoja mesta v AŽ panjih. Tako sem napolnil ves čebelnjak. Matice so se razen ene vse sprašile. Ker nisem imel rezervne matice, sem se odločil za združitvev brezmatične družine s sosednjo. Toda kako naj družini združim, ko nisem tega še nikoli poprej delal? Pa sem se spomnil nekega navodila iz »Lakmayerja«. V tem navodilu je bilo rečeno, da je treba na večer pred združitvijo dati obema družinama isti vonj. Odločil sem se, kakor to stori le neveden začetnik, za terpentin. Namočil sem dve cunjici v terpentin in jih položil na dno obeh panjev. Ali glej ga spaka! Ko naslednjega dne odprem panja, najdem obe družinici mrtvi. Zopet ena skušnja več! Ne smemo torej dajati družinam, ki jih nameravamo združiti, tako močnih dišav, kakor je terpentin. Od tedaj nisem nikoli več uporabljal kakršnih koli dišav, marveč sem združeval, kakor to delam še dandanes, s »presenečenjem«. O tem načinu združevanja sem čital v neki čebelarški knjigi in se mi je takoj privrkat dobro obneslo. Delam pa takole: Ako združujem družini, ki imata sprašeni matice, poiščem slabšo matico in jo strem. Družino pustim brezmatično 2 do 3 ure, da se zave osirotelosti, nato pa ji zamašim žrelo. Dalje časa ne sme ostati brezmatična, ker bi potegnila matičnike. Po preteku tega roka zložim sate s čebelami vred iz obeh panjev pomešano na kozico in jih pustim tam kake pol ure. Končno jih zložim v panj, ki je obdržal matico — in je vse v redu. Se nikoli se mi ni zgodilo, da bi se mi čebele klale. Samo po sebi je umljivo, da ne smemo združiti družin, od katerih ima ena sprašeno, druga pa deviško matico.

Ostale družine so bile precej šibke, vendar v redu in so se prav dobro razvijale. Z njimi sem imel mnogo veselja. Naravnost užival sem, če sem se mogel proti komu z njimi pobahati. Nekega dne sem pismeno povabil tudi svojega dobrotnika Jurančiča, da si ogleda moje čebelarstvo, in mi da nadaljnja navodila. Jurančič mi je kmalu odgovoril in določil dan svojega obiska. Castital mi je k takemu uspehu in me pohvalil, da sem se vključil v vrste čebelarjev. Obenem mi je povedal zgodbo o dveh strastnih čebelarjih, ki sta bila tako navezana drug na drugega, da sta določila, da ju morajo pokopati v skupen grob in na spomenik napisati: »Tukaj počivata dva čebelarja, ki sta imela dosti čebel, pa malo denarja.«

Jurančič je določene dne zares prišel. Povabil sem ga na malo južino, po južini pa sem ga peljal k čebelnjaku. Komaj sem že čakal, da bi slišal iz ust takega strokovnjaka, kot je bil Jurančič, sodbo o svojih čebelah. Toda, ko sva se jim približala na nekaj korakov in je Jurančič zagledal v čebelnjaku AŽ panje, se je sunkoma obrnil in odšel, ne da bi se pošlovil. V čebelnjak sploh ni vstopil, kaj še, da bi pogledal v kak panj in mi dal navodila za nadaljnje čebelarjenje. Slišal sem že poprej, da Jurančiču AŽ panji niso pogodu, da jih tako smrtno sovraži, pa niti slutil nisem. Če bi to vedel, bi ga prav gotovo ne povabil.

Mislil sem, da sem se Jurančiču hudo zameril, ker nisem nabavil namesto AŽ panjev dunajčane, kakršne je imel on in kakršni so bili v njegovem okolišu najbolj nazširjeni. Toda Jurančič je bil mož na mestu. Kljub temu, da me najbrž kot čebelarja z AŽ panji ni več tako cenil kakor prej, se je moji prošnji, da bi priredil pri svojem čebelnjaku v Andrencih čebelarški tečaj, rade volje odzval. Tečaj naj bi se vršil, kakor je sam določil, v mesecu avgustu. Snov naj bi bila razdeljena na 4 zaporedne nedelje.

Prvo nedeljo v avgustu se nas je zbralo v Andrencih pri Sv. Andražu okoli 20 čebelarjev. V uvodnem nagovoru nas je Jurančič prisrčno pozdravil ter povedal, da je to njegovo zadnje javno udejstvovanje. Po tem tečaju se namerava posvetiti izključno le svojim čebelicam in delu na posestvu, ki je bilo, da povem mimogrede, vzorno urejeno. Za čebelarški pouk se zaradi visoke starosti ne čuti več dovolj močnega in sposobnega. Nato je prešel k strokovnemu predavanju.

Jurančič nas je poučeval o raznih čebelarških podrobnostih in nam razkazal vsako malenkost v svojem čebelarstvu, med drugim, kako dela panje — seve dunajčane — na stružnici, ki jo poganjata kravi na vitel, kako plete slamnice, kako kuha voščine, vliiva satnice, skratka: pokazal nam je vsako najmanjše opravilo, ki ima kakšen pomen v čebelarstvu. Brez pretiravanja lahko trdim, da sem šele

po tem tečaju postal pravi čebelar, dasi sem delal tudi še pozneje napake — da, včasih še zelo velike.

Tretjo nedeljo smo se slikali. Sliko sem dal povečati in vdelati v krasen okvir. S primernim napisom opremljeno sem jo izročil četrto nedeljo, to je ob zaključku tečaja, pri katerem je bil navzoč tudi čebelarški referent, mojstru Jurančiču v spomin na tečaj in kot nagrado za trud, ki ga je imel z nami čebelarji. Jurančič se je ginjen zahvalil za pozornost. Tečajnike je potem prav lepo pogostil z medenim pecivom in izborno medicino.

Jurančič je bil čebelar bolj ali manj starega kova; novotarj ni trpel, zlasti pa mu je bil trn v peti moderni in obče razširjeni AŽ panj. Kljub temu ni zaostajal za časom. Že tedaj nam je pokazal, kako vzgaja matice, kako prestavlja, kako preprečuje rojenje in marsikaj drugega, kar je še danes v rabi. Imel je obširno čebelarstvo knjižnico, mikroskop in razne druge priprave, ki jih more imeti le čebelar strokovnjak.

Kakor sem že rekel, je bilo tisto leto prav dobro čebelarstvo leto. Pridelal sem dovolj medu za lastno potrebo in tako ni bilo treba Jurančiču več napolniti posode, ki mi jo je bil daroval, ko je bil okraden. Pozneje se z njim nisem več srečal, ker je kmalu potem za vedno zapustil svoje čebelice in to solzno dolino ter se preselil tja, kjer bo lahko čebelaril na vse večne čase. Slava njegovemu spominu!

Ing. Rihar Jože: Obveščevalne postaje

Ves september je bil brez pomembnejših padavin. Dnevi so bili topli, sredi mesca pa je bilo nekaj naravnost vročih dni. Huda suša, ki je bila v juliju in avgustu zlasti v vzhodnih ravninskih področjih Slovenije in v Slovenskem Primorju, je v septembru prevladovala po vsej Sloveniji.

Mesečni popreček za	Toplina	Padavine	Izlet	Poraba
september	18,49° C	55,4 mm	27 dni	87 dkg

Družine so se po ajdovi paši prav povoljno razvijale. Matice so začele znova zalegati. Družine so imele sredi septembra po 3 — 5 satov zaleženih. Prvega oktobra je bilo videti v celicah še vedno na novo zaležena jajčeca.

Zaradi suše so čebele le z redkih cvetlic prinašale obnožino in medečino. V večini predelov je ajda prenehala mediti okrog 5. septembra, ponekod n. pr. v

Obreševalna postaja	Višina nad morjem	Panj je na teži						največ pridobil						Toplina zraka						Dni je bilo															
		pridobil v			izgubil v			v mesecu čistih dkg			največ pridobil			najvišja v			srednja mesečna C°			izletnih			snežnih			pol jasnih			vetrovnih						
		mesečni tretjini dkg			mesečni tretjini dkg			dkg			dkg			1. 2. 3.			1. 2. 3.			1. 2. 3.			1. 2. 3.			1. 2. 3.			1. 2. 3.			1. 2. 3.			
		1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	
Breg — Tržič	483	10	—	80	120	90	—	—	—	120	80	30	25	28	28	10	14	12	18.63	29	5	—	4	8	18	6	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kranj — Stražišče	385	—	—	—	200	220	30	—	—	450	—	—	—	28	31	30	8	10	6	18.36	25	3	—	4	—	26	—	—	—	—	—	—	—	—	
Vrmaše — Škofja Loka	361	10	—	—	215	140	35	—	—	380	10	1	24	27	23	7	12	11	17.71	29	5	—	2	11	17	27	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kalce — Logatec	485	—	—	—	—	20	115	—	—	135	—	—	—	—	27	25	—	8	6	—	11	3	—	3	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	
Močeniška draga — Opatija	3	350	190	20	—	80	40	440	—	—	50	11	26	27	26	17	18	15	21.16	28	2	—	—	4	24	11	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bistra — Borovnica	290	20	—	—	100	150	60	—	—	290	20	2	27	31	26	5	10	9	18.33	26	4	—	6	2	22	21	—	—	—	—	—	—	—	—	
Verd — Vrhnika	290	—	—	—	95	90	65	—	—	250	—	—	—	23	22	21	7	8	4	18.30	30	—	—	—	5	25	4	—	—	—	—	—	—	—	
Brest — Barje	290	132	—	—	30	70	75	—	—	33	75	1	—	—	—	—	—	—	—	—	26	7	—	11	5	14	26	—	—	—	—	—	—	—	
Žerovnica — Cerknica	551	—	—	—	40	75	70	—	—	185	—	—	24	28	25	6	9	6	16.48	28	5	—	2	10	18	11	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ribnica	500	35	—	—	20	45	25	—	—	55	10	4	25	28	25	4	7	6	15.90	29	1	—	3	7	19	2	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ponoviče	290	—	—	15	15	50	20	—	—	70	5	24	—	—	—	—	—	—	—	—	20	4	—	2	4	18	7	—	—	—	—	—	—	—	
Krka	300	55	15	90	85	145	40	—	—	110	25	8	26	32	30	7	9	7	18.33	30	3	—	6	4	20	23	—	—	—	—	—	—	—	—	
Livold — Kočevje	459	—	—	—	10	70	50	—	—	130	—	—	30	30	32	13	8	5	19.51	27	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Pluska — Trebnje	207	130	—	—	—	130	460	—	—	460	50	2	26	31	30	8	14	13	19.45	28	2	—	4	10	16	12	—	—	—	—	—	—	—	—	
Dob pri Mirni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Grm — Novo mesto	180	255	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Novo mesto	180	1050	80	—	30	190	160	750	—	—	220	2	30	33	30	55	10	95	18.95	29	3	—	2	7	21	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Črnomelj	156	525	—	—	50	150	125	200	—	—	125	2	—	—	—	—	—	—	—	—	28	1	—	2	3	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Lovrenc na Pohorju	442	—	85	15	20	—	—	95	—	—	85	20	—	—	—	—	—	—	—	—	29	4	—	8	11	22	6	—	—	—	—	—	—	—	—
Selnica ob Dravi	324	440	290	310	—	—	—	1020	—	—	120	11	29	32	28	6	8	—	—	17.83	29	1	—	1	7	22	28	—	—	—	—	—	—	—	—
Slovenska Bistrica	288	—	—	—	775	—	—	—	—	775	—	—	—	28	31	28	4	9	8	18.45	30	3	—	2	13	15	16	—	—	—	—	—	—	—	—
Donačka gora	320	—	—	—	20	160	70	—	—	250	—	—	—	31	33	29	5	6	9	18.95	30	2	—	2	11	17	7	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Lovrenc — Dravsko polje	235	5	—	15	180	95	90	—	—	315	10	30	27	30	25	5	7	6	16.48	29	4	—	—	15	14	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Turški vrh — Zavrč	200	90	—	—	130	110	60	—	—	210	40	1	27	31	30	6	15	12	20.98	30	1	—	—	6	24	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bačkovci — M. Nedelja	279	60	—	—	65	175	30	—	—	205	40	1	25	27	25	11	16	14	19.43	29	2	—	1	5	24	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci	182	30	—	—	—	150	30	—	—	140	40	1	27	28	25	7	11	10	17.98	29	3	—	1	9	20	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljutomer	182	10	—	—	125	95	50	—	—	260	10	1	29	31	30	13	8	9	18.45	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci	247	80	10	—	10	150	40	—	—	110	30	6	—	—	—	—	—	—	—	—	30	3	—	1	8	20	14	—	—	—	—	—	—	—	—

Novem mestu šele 10. septembra. Kasneje so čebele dobile nekaj malega na zlati rozgi, jesenski resi, vrtnih cvetlicah (zlasti na drobnocvetnih astrah) in bršljanu. Prinašale pa so v panje tudi sok z zrelega sadja in gozdnih jagod. V Slovenskem Primorju je v tem mesecu omembe vredna dušica ali žepek. Več postaj je poročalo celo o medenju hoje (Selnica ob Dravi). Sam sem pa ugotovil, da so še v zadnjih dneh septembra in deloma v prvi polovici oktobra obletavale čebele borovec. Iz navedenih razlogov je bila poraba medu v posameznih družinah razmeroma majhna.

Breg—Križe: Čebele so letale proti koncu septembra v gozd, vendar je bila tehtnica ves čas na isti višini.

Virmaše: Prve dni septembra se je končala paša na ajdi. Precej so dobile čebele še na jesenski resi. Nabrale so si zadostno zimsko zalogo. Pičle zaloge so imele le družine, ki so pozno preglele matice. In teh je bilo letos precej. Ker pa smo jim pomagali z medom iz močnejših panjev, bodo imele vse dovolj hrane za zimo. Letos po končani paši ni bilo preveč ropanja, ker so tuji čebelarji pravočasno odpeljali čebele s pasišč.

Kalce: Podatki veljajo od 15. IX. dalje.

Moščenicka Draga: Domačini-čebelarji pravijo: »Ako je pomladanska paša dobra, potem je jesenska slaba.« Letos se je ta pregovor uresničil. Kako bo drugo leto, bomo videli. Dušica je cvela lepo in dolgo časa, toda na žalost čebelarjev je suša uničila vse nade. V juliju, avgustu in septembru je deževalo samo 6 krat in še to prav po malem. Zaradi suše so čebelje družine nekoliko oslabele, kaže pa, da se bodo do zime popravile, ker imajo še sedaj na štirih satih zalego. Kakor sem opazil, berejo cvetni prah na bršljanu.

Brest: 1. septembra je bila huda slana.

Ponoviče: Čebele so brale na ajdi, obletavale pa so tudi zrelo sadje.

Livold: Letos so pridobili panji od 5 do 9 kg. V glavnem je bilo lepo vreme, ker pa je prevladoval hladen veter, so čebele le malo izletavale.

Pluska: Sredi mesca je bilo opaziti zalego na 5 satih. Čebele prinašajo mnogo obnožine neznanega izvora.

Grm—Novo mesto: Opazovanje je trajalo samo do 10. septembra.

Novo mesto: Zimsko zalogo so čebele nabrale že v preteklem mesecu. September je bil posebno v drugi tretjini topel in suh. Saj je le trikrat padlo po nekoliko kapelj dežja. Družine so začele šele po ajdovi paši preganjati trote. Nekatere matice so še med ajdovo pašo zalegale trotovino, kar se le redkokdaj dogaja.

Crnomelj: Ajdova paša je 5. septembra zaradi izredne vročine hitro prenehala. Izlet je bil ves mesec po priliki dober, a donosa ni bilo. Slaba paša je v drugi in tretji mesečni tretjini omejila tudi zalego. Čebelje družine, ki niso bile odpeljane na ajdovo pašo izven Bele krajine, so precej opešale, kar bo vsekakor kvarno vplivalo na sezono v letu 1948.

Sv. Lovrenc na Pohorju: 28., 29. in 30. septembra je medila hoja.

Selnica ob Dravi: V prvi tretjini so čebele prinašale obnožino s sončnic in buč, medečino pa v zadnji tretjini v glavnem s hoje, ki je izborna medila. Toda na žalost je medila samo v okolišu opazovalne postaje, dočim 4 km od nje čebelarji niso opazili nobenega donosa.

Slov. Bistrica: Po prevozu z ajdove paše so domače družine napadle tuje roparice in jih izropale. Zato smo jih odpeljali poldrugo uro daleč v gozd; v tem času panjev nismo tehtali.

Sv. Lovrenc—Dravsko polje: Čebele obletujejo sadne stiskalnice in obirajo poljsko redkev.

Turški vrh: Pred žveplanjem, ki je med našimi košarji še vedno precej razširjeno, smo rešili precej čebel. Tako smo nadomestili izgube iz zime 1946/47.

Prosenjakovci: Zaradi suše ni bilo nikakega donosa. Končni uspeh ni zadovoljiv ter bo prezimovanje brez dodatnega krmljenja problematično.

Sladkorna raztopina

(Nadaljevanje)

Matematiki imajo navado, da strnejo ugotovljene odnose med posameznimi vrednostmi ob koncu svojih razprav v obrazce, ki so veljavni za vsa mogoča števila. Napravimo še mi tako! Najprej pa moramo določiti obče znake za naše vrednosti. Postavimo, da je:

1. množina raztopine, izražene v litrih = R
2. množina sladkorja v raztopini, izražena v kilogramih = S
3. število prostorninskih delov vode (prvi člen razmerja) = r_v
4. število utežnih delov sladkorja (drugi člen razmerja) = r_s
5. razmerje $\frac{r_v}{r_s} = r$

Računajmo sedaj s temi občimi števili prav tako, kakor smo računali s posebnimi števili, ko smo sestavljali razpredelnico. Tako dobimo, da je: r_v kg vode + r_s kg sladkorja $\sim r_v$ l vode + r_s , 0,6 l sladkorja = $(r_v + r_s \cdot 0,6)$ l raztopine.

Ker je v $(r_v + r_s \cdot 0,6)$ l raztopine r_s kg sladkorja, odpade na vsak kg sladkorja $\frac{r_v + r_s \cdot 0,6}{r_s}$ l raztopine = $(\frac{r_v}{r_s} + 0,6)$ l raztopine. Ker smo nadalje rekli, da je $\frac{r_v}{r_s} = r$, lahko zapišemo dobljeni izraz, ki predstavlja naš pretvornik, tudi v tej obliki:

$$(r + 0,6) \frac{l}{kg}$$

Če hočemo dobiti množino raztopine, moramo množino sladkorja v raztopini pomnožiti z dobljenim pretvornikom. Torej je:

$$R = S (r + 0,6)$$

To je osnovni obrazec. V njem so tri premenljivke. Ako sta dve od njih znani, lahko tretjo izračunamo. Vsaka premenljivka nam dá poseben obrazec. Obrazec za R že imamo. Določimo še obrazca za S in r !

$$S = \frac{R}{r + 0,6} \quad \text{in} \quad r = \frac{R}{S} - 0,6$$

Zapomniti si moramo, da je vrednost R izražena vedno v litrih, vrednost S pa v kg. Izračunajmo po prvem obrazcu množino raztopine, če je:

$$r = 5 : 4 = \frac{5}{4} = 1,25 \text{ in } S = 7 \text{ kg!}$$

$$R = S (r + 0,6) = 7 (1,25 + 0,6) = 7 \cdot 1,85 = 12,95 \text{ l.}$$

Pri razmerju 2 : 5 smo med razmotrivanjem razpredelnice ugotovili, da se prostornina raztopine krije s težo v njej raztopljenega sladkorja. Da je to res, nam pokaže tudi naš zgornji obrazec. Če je $r = 2 : 5 = \frac{2}{5} = 0,4$, je $r + 0,6 = 0,4 + 0,6 = 1$ in zaradi tega:

$$R = S$$

Izračunajmo po drugem obrazcu množino sladkorja, če je:

$$r = 1 : 1 = \frac{1}{1} = 1 \text{ in } R = 8 \text{ l!}$$

$$S = \frac{R}{r + 0,6} = \frac{8}{1 + 0,6} = \frac{8}{1,6} = 8 : 1,6 = 5 \text{ kg.}$$

Izračunajmo po tretjem obrazcu razmerje, v katerem smo zmešali 10 kg sladkorja z določeno množino vode, da smo dobili 21 litrov raztopine. Ker vemo, da je:

$$R = 21 \text{ l in } S = 10 \text{ kg, je: } r = \frac{R}{S} - 0,6 = \frac{21}{10} - 0,6 = 2,1 - 0,6 = 1,5.$$

Razmerje je tu izraženo z decimalnim številom. Ker ga po navadi tako ne pišemo, pretvorimo dobljeno decimalno število v navaden ulomek:

$$1,5 = 1 \text{ cela } 5 \text{ desetina} = 1\frac{5}{10}$$

A		Utežni deli sladkorja									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Prostorninski deli vode	1	1	0,5	0,333	0,25	0,2	0,167	0,143	0,125	0,111	0,1
	2	2	1	0,667	0,5	0,4	0,333	0,286	0,25	0,222	0,2
	3	3	1,5	1	0,75	0,6	0,5	0,429	0,375	0,333	0,3
	4	4	2	1,333	1	0,8	0,667	0,571	0,5	0,444	0,4
	5	5	2,5	1,667	1,25	1	0,833	0,714	0,625	0,556	0,5
	6	6	3	2	1,5	1,2	1	0,857	0,75	0,667	0,6
	7	7	3,5	2,333	1,75	1,4	1,167	1	0,875	0,778	0,7
	8	8	4	2,667	2	1,6	1,333	1,143	1	0,889	0,8
	9	9	4,5	3	2,25	1,8	1,5	1,286	1,125	1	0,9
	10	10	5	3,333	2,5	2	1,667	1,429	1,25	1,111	1

gojem, da je $\frac{R}{S} > 0,6$. Vzemimo, da je $R = 3\text{ l}$ in $S = 5\text{ kg}$. Kaj nastane?

$$r = \frac{R}{S} - 0,6 = \frac{3}{5} - 0,6 = 0,6 - 0,6 = 0$$

Zakaj ne dobimo v tem primeru nikakega razmerja? Iz preprostega razloga, ker R po zgornjih podatkih sploh ni raztopina, ampak čist sladkor, kateremu ni bila primešana niti kapljica vode. Kakor vemo že od prej, ustreza enemu kilogramu strjenega sladkorja 0,6 l raztopljenega sladkorja. Žato je $5\text{ kg} \sim 0,6 \cdot 5 = 3\text{ l}$ sladkorja. Ker pa je tako imenovane raztopine samo 3 l, odpade vsa ta množina izključno le na sladkor in za vodo v njej ni prostora. Drugače bi seveda bilo, če bi raztopine ne bilo 3 l, ampak 4 l. Potem bi odpadlo od nje 3 l na sladkor in 1 l na vodo. Razmerje je: $1\text{ l} : 3\text{ l} \sim 1\text{ kg} : 5\text{ kg} = 1 : 5$, kar nam pokaže tudi naš obrazec:

$$r = \frac{R}{S} - 0,6 = \frac{4}{5} - 0,6 = 0,8 - 0,6 = 0,2 = \frac{2}{10} = \frac{1}{5} = 1 : 5$$

Ker dejansko sploh ne more biti $\frac{R}{S} < 0,6$, je poslednji obrazec kljub omenjenemu pridržku v praksi uporaben, toda uporabljaj ga najbrž nihče ne bo. Saj v praksi nikdar ne delamo tako, da bi sladkor, ki ga nameravamo pokladati čebelar, kratko in malo vrgli v neko posodo, nanj nalili neko poljubno množino vode, nato pa z računom ugotavljali, v kakšnem razmerju smo mešali. Če bi kdo po nerodnosti kaj takega napravil, potem mu bo seveda obrazec prav prišel.

B		Utežni deli sladkorja									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Prostorninski deli vode	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	2	0,5	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5
	3	0,333	0,667	1	1,333	1,667	2	2,333	2,667	3	3,333
	4	0,25	0,5	0,75	1	1,25	1,5	1,75	2	2,25	2,5
	5	0,2	0,4	0,6	0,8	1	1,2	1,4	1,6	1,8	2
	6	0,167	0,333	0,5	0,667	0,833	1	1,167	1,333	1,5	1,667
	7	0,143	0,286	0,429	0,571	0,714	0,857	1	1,143	1,286	1,429
	8	0,125	0,25	0,375	0,5	0,625	0,75	0,875	1	1,125	1,25
	9	0,111	0,222	0,333	0,444	0,556	0,667	0,778	0,889	1	1,111
	10	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	1

Po pretvoritvi mešanega števila $1\frac{5}{10}$ v nepravi ulomek in po okrajšavi s 5 dobimo $1\frac{5}{10} = \frac{15}{10} = \frac{3}{2}$, iz česar sledi, da je $r = \frac{3}{2} - 0,6 = 1,5 - 0,6 = 0,9$. Vodo in sladkor smo zmešali v razmerju 3 : 2.

Zadnji obrazec pa ni tako vsemogočen, kot sta prva dva. Dočim lahko v prva dva vstavljamo poljubna števila, se nam ta takoj skuja, kakor hitro nadomestimo R in S z dvema takima številoma, katerih količnik je enak ali manjši od 0,6. Veljaven je samo pod po-

gotje, da je $\frac{R}{S} > 0,6$. Vzemimo, da je $R = 3\text{ l}$ in $S = 5\text{ kg}$. Kaj nastane?

Morda bo koga zanimalo, kaj prav za prav količnik $\frac{R}{S}$ predstavlja. To mu bo takoj jasno, če prenese v obrazcu

$r = \frac{R}{S} = 0,6$ stalnico
0,6 na drugo stran
enačaja (seveda z
nasprotnim predzna-
kom, ker sme preiti
v enačbi kak člen
samo po nasprotnem
računskem načinu
preko enačaja). Po
tej izpremembi dobi
obrazec obliko:

$$r + 0,6 = \frac{R}{S}$$

in ker ni $r + 0,6$ de-
jansko nič drugega
kot naš pretvornik
(znan iz preglednice
in ugotovitve ob se-
stavljanju osnovnega
obrazca), je tudi $\frac{R}{S}$
naš pretvornik, dočim

je $\frac{S}{R}$ obratni pretvornik. — Ali so z zgornjimi obrazci izčrpane vse možnosti določevanja posameznih količin, ki igrajo kako vlogo pri napravljanju sladkorne raztopine za krmljenje čebel? Nikakor ne!

Kar poizkusite n. pr. s pomočjo dobljenih obrazcev rešiti tole nalogo: Pred zazimljenjem ste ugotovili, da je treba dopolniti zaloge medu pri vaših družinah s 45 kg sladkorja. V kakšni množini vode morate ta sladkor raztopiti, ako nameravate krmiti v razmerju 2 : 3.

Ker z dosedanjimi obrazci ne bomo tu ničesar dosegli, si moramo pomagati s sorazmerjem. V razmerju 2 : 3 predstavlja prvi člen množino vode v litrih, drugi člen pa množino sladkorja v kilogramih. Torej je število 45 v nekakem sorodu z drugim členom. To sorodstvo si ponazorimo takole:

$$\begin{array}{c} 2 : 3 \\ 45 \end{array}$$

Število, ki ga iščemo, označimo z x in ga iz istih vzrokov kot število 45 podpišemo pod prvi člen. To nam da shemo:

$$\begin{array}{c} 2 \quad 3 \\ \times \\ x \quad 45 \end{array}$$

Z navzkrižnim množenjem danih vrednosti dobimo:

$$3 \cdot x = 2 \cdot 45$$

Ako delimo levo in desno stran zgornje enačbe s 3, se izkaže, da je

$$x = \frac{2 \cdot 45}{3} = \frac{90}{3} = 30 \text{ l}$$

Vode potrebujemo torej 30 litrov.

(Pojasnilo k tabelam objavimo prihodnjič.)

C		Utežni deli sladkorja									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Prostorninski deli vode	1	1,6	1,1	0,933	0,85	0,8	0,767	0,743	0,725	0,711	0,7
	2	2,6	1,6	1,267	1,1	1	0,933	0,886	0,85	0,822	0,8
	3	3,6	2,1	1,6	1,35	1,2	1,1	1,029	0,975	0,933	0,9
	4	4,6	2,6	1,933	1,6	1,4	1,267	1,171	1,1	1,044	1
	5	5,6	3,1	2,267	1,85	1,6	1,433	1,314	0,225	1,156	1,1
	6	6,6	3,6	2,6	2,1	1,8	1,6	1,457	1,35	1,267	1,2
	7	7,6	4,1	2,933	2,35	2	1,767	1,6	1,475	1,378	1,3
	8	8,6	4,6	3,267	2,6	2,2	1,933	1,743	1,6	1,489	1,4
	9	9,6	5,1	3,6	2,85	2,4	2,1	1,886	1,725	1,6	1,5
	10	10,6	5,6	3,933	3,1	2,6	2,267	2,029	1,85	1,711	1,6

Č		Utežni deli sladkorja									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Prostorninski deli vode	1	0,625	0,909	1,072	1,176	1,25	1,304	1,346	1,379	1,406	1,429
	2	0,385	0,625	0,798	0,909	1	1,072	1,129	1,176	1,217	1,25
	3	0,278	0,476	0,625	0,741	0,833	0,909	0,989	1,026	1,072	1,111
	4	0,217	0,385	0,519	0,625	0,714	0,798	0,855	0,909	0,965	1
	5	0,179	0,323	0,444	0,541	0,625	0,7	0,766	0,823	0,874	0,909
	6	0,152	0,278	0,385	0,476	0,556	0,625	0,693	0,741	0,798	0,833
	7	0,132	0,244	0,342	0,426	0,5	0,57	0,625	0,683	0,734	0,769
	8	0,116	0,217	0,314	0,385	0,455	0,519	0,576	0,625	0,68	0,714
	9	0,104	0,196	0,278	0,351	0,417	0,476	0,534	0,583	0,625	0,667
	10	0,094	0,179	0,255	0,323	0,385	0,444	0,497	0,541	0,585	0,625

Odpitka noč in dan so groba vtata...

† KOSJEK RADO

Med vojno je 29. VIII. 1943. umrl v novo-meški bolnišnici ing. Rado Kosjek, gozdarski nadsvetnik v pokoju. Rodil se je 1. 1880 v Št. Lovrencu na Pohorju. Tam je obiskoval osnovno šolo, gimnazijo pa v Mariboru in Novem mestu. Na Dunaju je dovršil gozdarsko fakulteto. Že v svoji mladosti je vzljubil gozd in čebelice. Tej svoji ljubezni je ostal zvest vse svoje življenje.

Prvo njegovo stalno službeno mesto je bilo na Primorskem v Istri. Na vrtu tamkajšnje gozdne uprave je začel čebelariti z družinami, ki jih je kupil od svojega prednika. Še bolj pa se je posvetil čebelicam na svojem naslednjem službenem mestu v Kostanjevici. Zgradil jim je lep čebelnjak z napisom »Mali dom«. Poleg čebel-

njaka je postavil klopco, na kateri je rad posedal in opazoval marljive čebele pri njihovem delu. Da bi jim še bolj ustregel, je pred čebelnjak zasadil lipo. Ko so ga Nemci pregnali na Prekopo, so šle čebelice z njim. Po upokojitvi so mu bile edina zaposlitev in tolažba v hudih časih bratomorne vojne.

† PISANSKY VILJEM

Pisansky Viljem je bil sin kmetских staršev. Rojen je bil 25. VII. 1889 v Sv. Križu pri Kostanjevici. Služboval je kot državni uradnik v Ribnici, Ljubljani in Kostanjevici. Bil je član raznih naprednih društev ter vnet Sokol in vadiatelj. Ko si je v Kostanjevici pozneje zgradil hišo, si je postavil tudi ličen čebelnjak. Toda čebelaril ni dolgo. Ko se je 21. oktobra 1943 začela ofenziva proti partizanom, so ga Nemci skupno s starejšim sinom Božanom odpeljali iz domače hiše in oba ne daleč od doma z drugimi 23 talci ustrelili.

V svojem čebelnjaku je imel 13 kranjčev, ki so pa vsi v isti jeseni kot on pomrli. Naredil si je tudi AŽ-panj dvojnik, katerega je na pobudo mlajšega sina napolnila njegova vdova prvo pomlad po moževi smrti s čebelami. Z veseljem jih sedaj opazujeta in negujeta ter se pogovarjata, kako bosta družinici pomnožila v spomin na tak tragičen način umrlega očeta.

Čebelarška posvetovalnica

ODGOVORI

K 12. vprašanju o zasirjenju mlečne kave zaradi dodatka medu.

Tretji odgovor: Tudi meni se je že večkrat pripetilo, da se je mlečna kava zasirila, ko sem jo osladil z medom. Prišel pa sem do spoznanja, da je treba belo kavo najprej primerno ohladiti in šele potem osladiti. Ko si ji dodal med, je ne smeš več postaviti na ognjišče. Če delaš tako, se ti prav gotovo ne zasiri. — Janez iz Banata.

K 14. vprašanju o trotih z belimi očmi.

Beličnost (albinizem, leukopatija, leukodermija) je dedna anomalija, ki se pojavlja med ljudmi in živalmi zaradi pomanjkanja barvila v telesu. Zlasti med vrani, vrabci in škorci najdemo včasih posamezne ptice, ki so deloma, redkeje popolnoma bele. Naš prirodopisni muzej hrani več takih primerov. Dasi so bele ptice zmožne življenja, navadno ne dočakajo normalne starosti. Ako jih ne ugonobe že njih sovrstnice, kadar se jim pridružijo, postanejo zaradi očitne barve zgodaj plen kakšnega svojega sovražnika. Bele živali so se mogle ohraniti samo v belem okolju ali pod zaščito človeka, tako n. pr. bele miši, beli kunci in mnoge druge domače živali. O belih kuncih je znano, da imajo rdeče oči. Ker njih oči nimajo barvila, prosegajo skozi prozorno šarenico krvne žilice, ki sestavljajo mrežnico v notranjosti očesa. Tudi albin med ljudmi, predvsem med zamorci imajo bele lase in rdeče oči, dočim imajo belični troti sive, belkaste ali popolnoma bele oči.

O belookih trotih je bilo v čebelarških listih že mnogo poročil. Včasih se vzdržujejo v kakem čebelnjaku skozi več let. Tovariš Gaberšek iz Celja jih je prvokrat opazil lani, letos pa v večjih množinah kar pri treh družinah. Ker se beličnost, kakor je bilo že povedano, podeduje, so matice teh treh družin gotovo med sabo v ožjem sorodstvu. To ni torej nikaka nalezljiva bolezen, temveč napaka, ki se prenaša po dedni snovi iz pokolenja v pokolenje. Napaka nima za čebelarja nikakih zlih posledic. Belooki troti navadno še pred splošnim pokoljem iz družine izginejo. Ker so slepi, se izven panja ne morejo orientirati in ne najdejo več svojega doma, kakor hitro izlete. Beličnost pri čebelah delavkah ne nastopa, pač pa tu in tam pri maticah.

Te beličnosti pa ne smemo zamenjavati s pojavom, ki ga je pred leti odkril pri neki družini dr. S. Grozdanič. Njegovi troti so imeli tudi bele oči, toda ta bela barva je izvirala od krpic srajčic, ki so se jim v nimfalnem stanju prilepile na oči. Če je bele obliže s pinceto odstranil, je našel pod njimi normalno barvane oči. — Rado Ličan, Ljubljana.

K 20. vprašanju o petju stare matice pred rojem.

Znano je, da tudi stara matica pred rojem poje. Debat o tem je sprožil pred vojno bivši urednik Slov. Čebelarja tov. Bukovec. Odgovori, ki jih je bil dobil od priznanih čebelarjev, so potrdili to domnevo. Da bi pa matica pela tri dni pred rojem nisem verjel, dokler nisem sam doživel podoben slučaj. Po navadi se matica oglašala šele tik pred rojem, ko jo čebele že silijo na roj.

Bilo je med vojno. Nekega večera stopim v čebelnjak, da pogledam tehtnico. Kar zaslišim znani prijetni glas »ti-ti«. Poslušam in premišljujem, kateri panj naj bi drugi rojil. Ko ugotovim, kateri naj bi to bil, sklenem, da ga bom zjutraj pregledal in ugotovil, kaj je na stvari. Tudi zjutraj je matica še pela, in ko sem panj pregledal, sem jo našel na tretjem satu. Mirno se je kretala med svojim spremstvom. Naenkrat pa se je pritislila k satu in zapela: »ti-ti«. Čez nekaj časa je to ponovila. Ker sem na satu našel tudi enodnevnaja jajčeca, sem bil prepričan, da imam pred sabo staro matico. Dal sem jo s satom vred v prašilnik, poleg tega sata pa postavil še en sat pokrite zalege. Čez nekaj dni potem sem prašilnik pregledal in videl, da je zalega v redu. Matica je srečno prezimila in sem jo drugo pomlad dodal osiroteli družini.

Ker roja nisem maral, sem panju, kateremu sem odvzel matico, pustil samo en matičnik. Vzgojil si je novo matico in jo tudi srečno oprášil. Porezane matičnike sem natančno pregledal in našel v vseh bele bube. Kaj je privedlo staro matico do tega, da bi klicala mlado na boj, mi je še danes uganka. — Virmašan.

K 21. vprašanju o prezimovanju v medišču.

Včasih so se vršile v Slov. Čebelarju živahne razprave za in proti prezimovanju v medišču. Tudi jaz sem zazimoval v medišču, kar me pa ni zadovoljilo. Izključeno ni, da bi čebele v medišču dobro prezimile, vendar ima tako prezimovanje toliko pomanjkljivosti, da ga je bolje opustiti. Spomladnega čiščenja ni mogoče opraviti, ne da bi izvel vse satovje, kar je napačno, ker ohlaja gnezdo. Ob pomanjkanju hrane je pitanje nemogoče. V zgodnji pomladi se da krmiti samo z gornje strani. — Vadnal Franc, Dobova.

VPRAŠANJA

23. **Kako je treba ravnati z narejenci?** Spomladi sem napravil 7 rojev. Vsakemu od teh narejencev sem dal mlado matico. Matice so pričele zalegati po temle vrstnem redu: 18. maja v panju 16 a, 29. maja v panju 4, 30. maja v panju E, 2. junija v panju 1, 22. junija v panju 2, 23. junija v panju 5 in 12. julija v panju B. 26. julija sem dokupil dva narejence z mladima maticama. Matica v panju K 2 je začela zalegati 16. junija, v panju K 1 pa 20. junija. Drazilno sem začel pitati družinice v panjih 16 a, 4, E, 1, 2, 5 in B konec junija. Najprej sem vsaki dodal štirikrat po en liter medene raztopine v razmerju 1:1 in v presledkih 3—4 dni. Od 10. julija dalje pa dobivajo dnevno 3 del medene raztopine. Panji 16 a, 4, E, 1, 2, 5 in B so amerikanskega tipa z zunanjo mero satnikov 22×42 . Vališče in medišče sta iste velikosti; v vsakem je po devet satov. Ker sem sklenil, da bom odslej čebelaril samo v AZ-panjih, sta zadnji dve dokupljeni družini že nameščeni v AZ-panjih. Čebelariti sem začel 1. 1945.

V amerikancih sem do sedaj čebelaril takole: Ko obsedajo čebele zadnje stranske sate, tako da je v vališču nabito polno čebel, naveznem medišče in dam vanj same izdelane sate; če pa teh primanjkuje, dodajam izmenoma satnice. Sate s pokrito zalego iz vališča načelno ne prenašam v medišče. To je torej samo nastavljanje.

Ker je bilo 18. julija v panju 1 vališče polno čebel, odprte in pokrite zalege, sem mu naveznil medišče. Za poizkus sem sate prestavil. V medišča sem prenesel dva sata s pokrito zalego, nato pa razporedil na levo in na desno od njiju izmenoma sate in satnice. 28. julija so bile šele tri satnice na pol izdelane. Manjkalo je obnožine. V panju 16 a, ki sem ga bil 16. julija podobno prestavil, je bilo 26. julija polno pokrite in odprte zalege. Ker je matici primanjkovalo prostora za zaleganje, sem prenesel dva sata s pokrito zalego v medišče in dve še neizdelani satnici iz medišča v plodišče.

V našem kraju ni bilo ves julij nobene paše. Z drazilnim pitanjem sem nadaljeval do začetka ajdove paše, to je do 7. avgusta.

Na podlagi zgornjega opisa prosim za odgovor na tale vprašanja:

a) Ali smem v navezljeno odnosno odprto medišče v primeru, da matica v vališču nima prostora za odlaganje jajčec, prenesti pokrito zalego pred pričetkom ajdove paše?

b) Ali smem v takem primeru prenesti v medišče tudi nepokrito zalego?

c) Če se narejenec šele med pašo popolnoma razvije, ali mu je umestno odprti medišče ter postaviti vanj satnice in izdelane sate?

č) Ali smem med pašo vališče sploh pregledati in preiskati, če ima matica dovolj prostora za odlaganje jajčec?

d) Ali smem med daljšo pašo znova predstavljati, če se je vališče napolnilo s čebelami in zalego? — Karlo Sterman, Gresovčak pri Ljutomeru.

24. **Sladkorni sirk.** Prosim, da čimprej v našem glasilu pojasnite, ali je sirup iz sladkornega sirka primeren za krmljenje čebel in kako je treba z njim ravnati, da jim ne škoduje. Ker so zimske zaloge majhne, potreba krmljenja pa nujna, prosim, da z odgovorom ne odlašate. — Horvat Anton, Crensovci.

Opomba uredništva. Vprašanje je prejelo uredništvo tedaj, ko je bilo gradivo za 10. številko že postavljeno in pripravljeno za tisk, torej prepozno, da bi mogel odgovor pravočasno iziti. Odgovor priobčimo v prihodnji številki. Tovariš Horvat naj nam zakasnitev, ki ni nastala po naši krivdi, oprostí.

Mali kruhek

O električnem zažičevanju satnic. Kdor je poskusil električni način zažičevanja satnic, ne bo nikoli več zažičeval drugače, seveda če mu bo pri roki električni tok; tega bo pa z vsesplošnim napredkom vsak dan več.

Naj opišem, kako delam jaz. Pred vsem je potrebno, da naredimo luknje v letvici točno v sredini in vodoravno, kar dosežemo na ta način, da uporabljamo strojček-luknjač. Da so pa luknje točno v sredini in da ne gredo pošev v letvice, je treba luknjač pribiti na popolnoma ravno desko, dobrih 20 cm za ustjem luknjača pa na desko počez tako debelo letvico, kolikor je vijak v ustju luknjača oddaljen od deske. Za vsak primer jo privijem z vijaki, da lahko višino, če je potrebno, reguliram. Tako sloni satnik točno vodoravno nad desko in so seveda tudi luknje točno vodoravne. Ko je satnik zažičen — jaz žičim vodoravno štirikrat, kar je dovolj; žičiti pa se ne sme tako, da bi se žice križale — položim satnico na žice ter jo porinem v utor zgornje letvice. Nato satnico oprezno dvignem z žic, tako da niso zaradi njene teže nikjer usločene, in jo zopet spustim. Na satnico položim potem srednje debelo šipo, za 1 cm manjšo kakor sta notranja dolžina in širina satnika. Sedaj spustim tok skozi žico in lepo opazujem, kako se pogreza satnica pod težo šipe v žico. Če sem prejšnje delo izvršil točno, se satnica enakomerno pogreza. Da se prepričam, kako to gre, spustim tok v kratkih presledkih trikrat skozi žico; tako ves proces laže kontroliram. Kadar je žica približno v sredini satnice, prekinem tok.

Tako zažičene satnice čebele ne razgrizejo ob žicah, kar kaj rade storijo pri žičenju s kolesčkom, ki pogosto pušča za seboj luknjice.

Končno satnico pritrdim na zgornjo letvico na ta način, da s čopičem spustim kapljice raztopljenega voska na 8 do 10 mest, kjer se satnica in letvica stikata, največ ob koncih in v sredini. Tako prihranim razmeroma mnogo voska, ni se mi pa še pripetilo, da bi se satnica med prevozom utrgala. — S. Raič.

Iz prakse. V naši čebelarški družini je bilo nekaj primerov ropanja, ki so občutno zmanjšali število čebeljih družin. Ropanje so najbrž povzročili čebelarji sami, ker so odvezemali med v brezpašni dobi. Kaj rado pride do ropanja tudi v septembru, in sicer v drugi polovici mesca, ko izpraznjujemo medišča. Mnogi čebelarji odvezemajo satnike in jih s čebelami vred odlagajo na kozico, nato pa ometejo čebele na sipalnik in jih tako spravijo nazaj v panj. Pred tem zadnjim opravilom se čebele na kozici nasrkajo medu, nakar odletijo, a se kmalu vrnejo, vendar ne same, temveč s spremljevalkami. Teh čebel se čebelar ne more rešiti drugače, kot tako, da preneha z delom, pospravi ostanke satovja in z mokro krpo zbríše medene kaplje, čebelnjak pa zadimi. Kako torej pravilno odvezemamo medene sate? Najprej čebele nekoliko pokadimo, nato pa pritrdimo k panju sipalnik. Ako sipalnika nimam, odpri dvoje vrata spodnjih panjev, nanje pa položijo tretja vrata. Na prehodu med vrati in dnom panja položijo kos debelejšje letvice, da ne bodo čebele zašle med panje. Ko izvlečeš satnik iz medišča, ga takoj ometi in ne daj čebelam časa, da bi se nasrkale medu. Vsak sat sproti spravi v omaro ali v prazen panj. Rezervne sate lahko takoj vložiš v medišča.

Jeseni odstranimo najprej matično rešetko, pregledamo stanje v vališču, nato pa pokrijemo vališče z ločilnimi deščicami, ki so priporočljivejše kot kovinaste rešetke že zaradi tega, ker je les slab prevodnik toplote. Deščice pa so tudi pripravnije za namestitve pitalnikov pri krmljenju z vrha. Ko namreč nastopi hladno vreme, čebele raje jemljejo hrano, če jim jo podajamo v medišču. Pri tem je treba odmakniti samo zadnjo deščico, nastalo vrzel prekriti z drugo deščico, ki ima okroglo izrezano odprtino za pločevinast pitalnik, na ta pitalnik pa navezniti turingijski balon s sladkorno raztopino. Tekočina mora biti primerno topla. Da se prehitro ne ohladi, je dobro balon oviti s segreto krpo. —

Vadnal Franc.

Steklena vata — najboljši toplotni izolator v panjih. V švicarskih in čeških čebelarjih časopisih se vedno bolj množijo poročila, kako izvrstno se je obnesla komprimirana steklena vata kot izolator. Pri nas smo jo poznali predvsem kot okrasno sredstvo za božična drevesca, v tujini pa jo vedno bolj uporabljajo kot prejo in v stavbarstvu.

Za 100 dm³ stisnjene steklene preje je potrebnih samo 4 dm³ stekla. Postopek izdelovanja je dokaj preprost in znan že 80 let. Toplotni faktor prevodnosti stlačene steklene preje je samo 0,03, to se pravi, da je za 300% manjši kakor pri suhem smrekovem lesu. Izredna lahkota, odpornost proti vlagi in druge prednosti tega anorganskega izolacijskega sredstva ga naravnost priporočajo za uporabo pri čebelah. Danes že nekateri čebelarji razmišljajo, kako bi gradili panje iz steklene preje. Taki panji bi ne bili samo topli, temveč tudi zelo lahki.

Od česa je odvisen donos medu? Star čebelar se je na sestanku izrazil takole: »Ni odvisno toliko od števila cvetov, ali naberó čebele mnogo medu ali ne, temveč od prilik v ozračju.«* Da je imel ta čebelar prav, dokazujejo zapiski o donosu v opazovalnih panjih, ako si obenem zapisujemo tudi podatke o maksimalni in minimalni toploti, zračni vlažnosti ter smeri in moči vetrov. Donos se dviga skoraj vedno z naraščanjem toplote. Ako ne preseže maksimalna toplota 15° C, ni izdatnega donosa, toda tudi pri višji maksimalni toploti ni donosa, ako je ponoči minimalna toplota nizka n. pr. samo + 5° C. Donos je razlika med težo panja zjutraj pred izletom čebel in težo panja zvečer, ko čebele prenehajo izletavati. Nočnega upada teže torej ne smemo upoštevati. Nevihte so čebelarjem nevarne, a ne zmanjšajo vedno donosa. Zgodi se, da čebele v nekaj urah po nevihti naberejo več kot prejšnji dan, ki je bil ves sončen. Ni pa še dognano, kakšen vpliv ima na bero električna napetost v ozračju, ki je prav gotovo v neki določeni zvezi z medenjenjem rastlin. Deževje, mrzli in suhi vetrovi potiskajo jeziček na tehtnici znatno navzdol.

iz »L'abeille de France«
Henrik Peternel.

* Opomba prevajalca: Znan je izrek starih čebelarjev, ki so trdili, da ob pravem vremenu celó koli v ograjah medijo.

Umetno oplemenjevanje matic. Prve poizkuse z umetnim oplemenjevanjem matic je vršil l. 1924. dr. Watson v Washingtonu. Posrečilo se mu je oplemeniti neznaten odstotek matic, toda pokazalo se je, da so umetno oplemenjene matice kmalu prenehale zalegati. Oplemenitev ni bila popolna. Dr. Watsonove poizkuse je čez deset let (1934) obnovil drugi Amerikanec dr. Nolan, ki tudi ni dosegel pomembnejših uspehov. Dr. Nolan se je dotikal do spoznanja, da premalo poznamo matične spolne organe in njih točne funkcije. Njegovo mnenje je leta 1942, potrdil dr. Laidlaw, ki je v spolnih organih matic odkril prepono, katero so prejšnji raziskovalci prezrli. Takoj nato sta dr. Mackensen in mr. Robert obnovila poizkuse z umetnim oplemenjevanjem. V začetku sta naletela na velike težave, kasneje pa se jima je le posrečilo najti primerne metode.

Danes oplemenjujejo matice z znatnim uspehom v Ameriki, v Evropi pa se bavi s temi poizkusi predvsem Anglež dr. Butler na agrikulturni poizkusni postaji Rothamsted v okolici mesta Harpendena severno od Londona.

Umetno oplemenjevanje je dokaj komplicirano. Pod mikroskopom je v primernem okviru pritrjena steklena cevka, nagnjena navzgor v kotu kakih 60 stopinj. Vanjo na gornjem koncu vtaknejo matico z glavo naprej tako, da moli njen zadek iz cevke. Na nasprotnem koncu spuste v cevko plin, s katerim matico omamijo. Nato ji s pomočjo tankih, nalašč v ta namen izdelanih kavelčkov odpro spolovila in zmečkajo prepono. Šele po tej operaciji ji s tanko stekleno sesalko vbrizgajo trotovo seme. Z roko je seveda nemogoče opraviti to drobno delo. Kavelčke in sesalko imajo pritrjene na posebni pripravi, ki jo je mogoče uravnavati s pomočjo vijakov. Tudi pridobivanje trotovega semena je združeno z velikimi težavami. Vendar se na ta način oplemenjene matice v ničemer ne razlikujejo od naravno sprasnih.

Umetno oplemenjevanje bo zaradi neznatnih razmerij matičnega notranjega ustroja in težav pri delu ostalo omejeno samo na znanstvene čebelarske institute, opremljene s primernimi pripravami. Imelo bo pa brez dvoma velik pomen. Samo z umetno oplemenjenimi maticami bo mogoče rešiti probleme križanja in dedovanja pri čebelah ter vzgojiti čisto-krvne plemenske matice.

Po Českem včelařu.

Naša organizacija

DOPISI

Ajdovščina. V nedeljo dne 12. oktobra je bilo v Ajdovščini zborovanje čebelarjev iz Slovenskega Primorja, ki je bilo priključeno v smislu mirovne pogodbe naši državi. Zborovanja se je udeležilo tudi posebno zastopstvo izvršnega odbora Čebelarke zadrage v Ljubljani: tov. Mihelič, Raič, Rihar in Rožman ter član mariborske podružnice tov. Fr. Kirar.

Zborovanje je vodil predsednik tov. Bratina Drago. V svojem pesniško zasnovanem govoru je opisal trpljenje našega ljudstva za krivičnimi mejami, nato pa prikazal bežno sliko preteklega čebelarskega leta. Govoril je o katastrofalni zimi, akacijevi paši ter o mani na Hrušici in Javorniku. Blagroval je čebelarje, ki so dobili pravočasno dovoljenje za prevoz na ajdova pasišča na Dolenjsko. — Ajda in žepek sta na Krasu zaradi izredne suše popolnoma odpovedala, tako da nekateri čebelarji zaskrbljeno — da, celo obupano gledajo na bodočo zimo. Ker sladkorja ne bo, bo potrebna medsebojna pomoč.

Zima je priprava za bodoče čebelarsko leto. Zato bodo tudi Primorci pristopili k petletnemu planu in bodo v tej dobi skušali izboljšati in povečati svoje čebelarstvo, predvsem s sajenjem medovitih rastlin in z zboljšanjem čebelje pasme. Našo čebelo je treba očistiti vseh tujih primesi.

Končno je v vzvišenih besedah očrtal trpljenje našega ljudstva in govoril o hrepenečem pričakovanju zlate svobode. Spominjal se je slavne Rdeče armade in naše hrabre Jugoslovanske armade. Svoj govor je zaključil z željo, naj živi slovan-ska vzajemnost in Titova Jugoslavija.

Tajnik tov. Fr. Ferjančič je poročal o glavnem namenu zborovanja: o razpustu Čebelarske zadruge za Slovensko Primorje in priključitvi osrednji Čebelarski zadrugi v Ljubljani. Takoj za njim je govoril zastopnik izvršnega odbora iz Ljubljane tov. Mihelič. Pa tudi ostali tovariši čebelarji so dali svoje pripombe. Končno so soglasno sklenili, da se dosedanja zadruga razpusti in da s celotnim premoženjem pristopi k skupni enotni Čebelarski zadrugi za Slovenijo s sedežem v Ljubljani. Izvršitev tega sklepa je bila poverjena dosedanjemu tajniku tov. Ferjančiču.

Svoje poročilo je podala tudi blagajničarka tov. Ana Božičeva.

Nadalje je poročal o plemenitih postajah, ki jih ima v načrtu zadruga, ter o vzreji matic tov. Rožman. Sprejet je bil sklep, da se matice razdele med one čebelarje, ki se obvežejo, da bodo v prihodnjem letu vzrejali čisto sivko. Med čebelarje je bilo razdeljeno 80 prvovrstnih matic. — Tov. Kirar je po Rožmanovem govoru razložil najzanesljivejši način dodajanja matic v jesenski dobi.

Končno je bilo sklenjeno, da naj osnuje zadruga več plemenitih postaj. Prva naj bi delovala v Trenti za zgornje Posočje, druga v spodnjem Posočju, tretja na Nanosu (Predmeja) za Vipavsko dolino in zgornji Kras, četrta na Javorniku za Pivčane in peta na Čičariji za spodnji Kras in Slovensko Istro. M. R.

Hotedersčica. 18. maja je bil pri čebelnjaku tov. Čepona v Hotedersčici sestanek, ki so se ga udeležili skoraj vsi člani družine Logatec. Navzočih jih je bilo 30; manjkali so le 3 člani. Med udeleženci je bila tudi ena čebelarka.

Predavatelj je govoril o oskrbovanju rojev, o prestavljanju, o vzreji in zamenjavi matic ter na koncu odgovarjal na stavljena vprašanja o raznih čebelarskih opravilih in nerazumljivih pojavih, ki jih včasih čebelarji doživljajo in po svoje tolmačijo. Med udeleženci je bilo več prav dobro orientiranih in naprednih čebelarjev.

Tov. Čepon ima svoje čebele v vzornem redu. Družine so bile prav lepo razvite in mu ni čez zimo nobena umrla. Dobro so se razvile letos na spomladanski resi. Zdaj začenja cveteti žajbelj in druge travniške cvetlice, na katerih dobe tu skoraj največ.

Glede prevažanja čebel na tukajšnje cvetlično pašo je družina odposlala 12. marca t. l. sporočilo centrali z željo, da bi sporazumno s krajevnimi čebelarji določili pasišča in število panjev, ki bi jih tuji čebelarji smeli pripeljati na pašo. Treba bi bilo pasišča tako porazdeliti, da bi ne bilo preveč čebel na enem kupu. Domači čebelarji ne nasprotujejo dovozu, žele pa primerno porazdelitev panjev, ker paša le ni tako obilna, da bi zadostovala prekoštevilmim družinam v istem kraju.

Zaradi tečaja za kuhanje voska je povedal predsednik družine, da so mislili nekoga poslati v Ljubljano, pa niso bili o tečaju pravočasno obveščeni. Rada pa bi imela družina koga, ki bi znal dobro kuhati voščine.

Ogledali smo si v čebelnjaku tov. Čepona tudi čebele glede na njih pasemsko čistost. Pri nekaterih družinah smo opazili tu pa tam kako čebelo z enim rumenim obročkom. Da bi prišle tukajšnje matice v stik z italijanskimi troti, je po zadržanju čebelarjev skoraj izključeno. O takih pojavih je že pred časom pisal »Čebelar«, vendar niso še popolnoma pojasnjeni. Morda je pravilna domneva, da dobivajo nekatere čebele v nekem letnem času nekoliko drugačno barvo.

Nekaterim čebelarjem naše podružnice je naredila letošnja zima tudi nekaj škode, vendar ni bilo večjih izgub. Pač pa so pri mnogih družine precej ošibe, — V času cvetenja jablane se je pokazala tudi brezletnost.

Na 2 uri trajajočem sestanku je bilo prav razgibano in tovariško razpoloženje.

Cebelarska razstava v Slovenjem Gradcu. 24. avgusta t. l. se je vršil v Slovenjem Gradcu III. koroški festival. OLO v Prevaljah je izdal poziv, naj se ob tej priliki vrši tudi razstava kulturno-prosvetnega in ustvarjalnega dela vseh panog okraja Prevalje. Pri razstavi naj bi sodelovali tudi čebelarji.

Cebelarska podružnica v Slovenjem Gradcu je na svoji seji sklenila, da se bo temu pozivu odzvala in na razstavi sodelovala. V učilniških prostorih nižje gimnazije v Slovenjem Gradcu smo si zagotovili primeren prostor za razstavo, obenem pa smo pozvali vse čebelarske družine v območju podružnice.

da naj prispevajo za razstavo primerne predmete. Temu pozivu pa se je odzvalo le malo število čebelarjev, kar je dokaz, da se ne zavedajo velikega pomena take prireditve. Kljub temu je odbor vztrajal pri svojem sklepu in ta sklep tudi izvršil.

Ker je bila razstava v zaprtih prostorih, nismo mogli prikazati dela in ravnanja z živimi čebelami. Omejili smo se le na razstavo čebelarskih potrebščin in pripomočkov, ki jih rabi čebelar pri svojem delu. Razstavili smo panje od najprimitivnejšega koška in kranjčiča pa do najnovejšega AŽ-panja, stare končnice iz leta 1857., stikalnice vseh vrst, stikalnice za umetno satovje, vosek in med, pripomočke za odkrivanje satovja, točila, lovnik za roje, kozice, sipalnice, pitalnike, razno orodje ter čebelarsko literaturo.

Razstavo je obiskalo 7000 do 8000 oseb. Za čebelarski oddelek so se zanimali posebno čebelarji in prijatelji sladkega pridelka. Pozorno so sledili predavanju o čebelarstvu in koristi čebele za sadjarstvo in kmetijstvo sploh.

Uspeh čebelarske razstave ob priliki III. koroškega festivala je bil odličen. K temu uspehu so pripomogli nekateri naši požrtvovalni tovariši, posebno tovariš Ornik iz Otišega vrha, ki je dal na razpolago mnogo primernih predmetov, kakor tudi tov. Lahovnik Jože in Zavašnik Franc, ki sta svojo nalogo izvršila v polni meri in uredila čebelarski kotiček po načrtu. Vsem ostalim čebelarjem, ki so imeli vse možnosti sodelovanja, a so stali ob strani, želim, da bi jih ta razstava navdušila in da bi postali res požrtvovalni in napredni čebelarji.

Kavs Ivo.

DELOVANJE IZVRŠNEGA ODBORA ČEBELARSKE ZADRUGE

8. seja — 25. septembra 1947. Sklenili smo, da bomo namesto odbornika, ki se ne bo udeleževal sej izvršnega odbora, poklicali namestnika.

Ker je predsednik tov. Mihelič odstopil, smo za novega predsednika izvolili tov. Znidaršiča Antona.

Vsi načelniki odsekov naj skličejo sejo in poročajo o svojem delu na seji izvršnega odbora.

Na sestanek čebelarjev Čebelarске zadruge za Slovensko Primorje v Ajdovščino dne 28. septembra bomo poslali svoje zastopnike.

Tov. Rožmanu smo začasno poverili razpošiljanje matic. Ugotovil bo, kdo ima matice naprodaj. Letos jih bomo poslali predvsem na Primorsko.

Gospodarski odsek bo ugotovil, kakšni investicijski krediti so nam potrebni v letu 1948.

Komiteju za zunanjo trgovino smo predložili spisek čebelarskih potrebščin, ki jih bomo potrebovali v letu 1948, a jih doma ne moremo dobiti.

Na znanje smo vzeli poročilo sindikata, da so uslužbenci naše zadruge napravili 168 ur prostovoljnega dela.

Tov. Košmrl je poročal, da bo ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo priredilo v mesecu novembru 3 tedenski poučni čebelarski tečaj.

Prvo nedeljo v novembru bo enodnevni sestanek vseh vzrejevalcev matic.

O božiču bo tridnevni tečaj za tajnike podružnic.

Na znanje smo vzeli poročilo, da je bilo 1. aprila 1946 v Slovenskem Primorju 4.509 panjev s premičnim in 1.409 panjev z nepremičnim satjem, skupno 5.918 čebeljih družin.

V zadrugo smo sprejeli 24 čebelarjev. Sedaj šteje zadruga brez čebelarjev na Primorskem 6206 članov.

Izvršni odbor bo imel redne seje vsak petek.

9. seja — 2. oktobra 1947. Skupščine Čebelarске zadruge za Slovensko Primorje v Ajdovščini dne 12. oktobra t. l. se bo udeležilo več zastopnikov izvršnega odbora, da s tem skupno manifestiramo zopetno združitev čebelarjev Slovenskega Primorja z nami.

Tiskovni urad je odobril natisk jubilejne številke Slovenskega čebelarja na boljšem papirju in v večjem obsegu. Stevilka bo izšla v začetku leta 1948. Z njo bo proslavil list 50 letnico svojega obstoja.

Določili smo ceno inseratov in malim oglasom. Od besede pri malih oglasih bomo računali po din 2.—. Vsak naročnik pa lahko oglašja enkrat na leto brezplačno.

Čebelarjem zadrružnikom, ki prevažajo čebele in čebelarske potrebščine, bomo računali din 9.— od prevoženega kilometra.

Na znanje smo vzeli poročilo tov. Rožmana o dobavi in razpošiljanju matic. Rejec prejme din 150.—, naročnik pa plača za vsako matico din 200.—.

10. seja — 10. oktobra 1947. Odobrili smo poročilo o dodelitvi investicijskih kreditov v letu 1948.

MLO — odsek za gradnje smo zaprosili za nakazilo 3.000 kg cementa.

Na pristojno mesto Zveznega ministrstva v Beograd se bomo obrnili zaradi rešitve vloge, s katero smo zaprosili za denaturiran sladkor.

Prodajno ceno medu bomo s predložitvijo nove kalkulacije zvišali na din 136.— za kilogram. Tov. Mažgon bo odšel zaradi nakupa medu v Novo mesto, Semič, Crnomelj, Metliko, Št. Jernej, Kostanjevico in v Krško.

Po poročilu načelnika odseka za medovite rastline smo sklenili:

a) Seme facelije bomo razdelili na isti način kot lani. Od pridelovalca bomo zahtevali 15 krat toliko semena, kot ga bo prejel. Cena ostane neizpremenjena.

b) Učitelju Janku Belcu v Ljutomeru prepustimo 2½ kg pridelanega semena facelije, da ga bo oddajal tamkajšnjim interesentom pod enakimi pogoji kot ga oddaja zadruga v Ljubljani.

c) Pospeši naj se natis brošure o faceliji.

č) Z zadovoljstvom smo vzeli na znanje poročilo, da se ministrstvo za gradnje zanima za sajenje medovitih rastlin. Potrebno bi bilo ustanoviti velike drevesnice medovitih rastlin v Ljubljani, Mariboru in v Novi Gorici.

d) Zlasti v Ljubljani bi nam bilo potrebno večje zemljišče, ki bi ga že sedaj obdelali in zasadili, kasneje pa prepustili v oskrbo Znanstvenemu zavodu za čebelarstvo.

Zadružni vestnik

Zemljišča za medeče rastline

Vse podružnice in Čebelarke družine, ki so jim bila od okrajnih komisij za agrarno reformo dodeljena zemljišča za razmnoževanje medečih rastlin, naj pošljejo do konca novembra t. l. zadrugi te podatke:

1. velikost parcele v ha z navedbo, h kakšni kulturi spada dodeljena zemlja (njiva, sadni vrt, travnik, pašnik, gozd ali neplodna zemlja),

2. kdaj je prešla zemljišče v oskrbo,

3. s katerimi medečimi rastlinami je imela doslej ali ima sedaj posejano oziroma posajeno zemljišče,

4. načrt saditve oziroma setve medečih rastlin za leto 1948.

Zgornji podatki so nam potrebni, da bomo mogli pravilno razdeljevati semena in sadike raznih medonosnih rastlin.

Tiste podružnice in čebelarke družine, ki se doslej niso zanimale za zemljišča, kjer bi lahko imele posajena matična drevesa najboljših medečih dreves in grmičevja, naj se čimprej obrnejo do okrajnih komisij za agrarno reformo in naj nam do zgoraj določenega roka sporočijo potrebne podatke.

Obveščevalne postaje

Odsek za obveščevalne postaje name-rava ustanoviti več novih obveščevalnih postaj, zlasti na področju Slovenskega Primorja in Istre, v ostalih krajih pa predvsem v predelih, kjer so razširjeni hojevi in smrekovi gozdovi. Prav posebno zaželjene so nove postaje v višje ležečih gozdnatih ozemljih. Na vseh področjih, kjer se razprostirajo gozdovi iglavcev (Pohorje, Jelovica, Javornik, Trnovski les, Hrušica, Nanos, Tolminski kot in Kočevska) bodo obveščevalne postaje razčistile marsikateri nepojasnjeni pojav medenja. Zato vabimo zlasti tovariške učitelje in gozdarje iz teh predelov, da se kot vodje obveščevalnih postaj vključijo v delo za proučevanje medenja iglavcev.

Vrbe

Podružnice in čebelarke družine, ki nameravajo nabaviti sadike najboljših vrbb, naj čimprej sporoče zadrugi, koliko

in kakšnih sadike žele. Ko bodo zbrana vsa naročila, bomo sadike sorazmerno razdelili med podružnice.

Sadike sofore

Mestna vrtnarija v Ljubljani ima nekaj sto dvoletnih sadike izvrstno medečega lepoticnega drevesa sofore. Sadike naročajte naravnost pri Mestni vrtnariji v Ljubljani, Cesta na Rožnik.

Facelija

Kdor se zanima za facelijo, naj seme takoj naroči pri zadrugi! Vsak prejemnik semena bo podpisal pogodbo, da bo poleg dobljene količine semena vrnil zadrugi proti plačilu še 15 krat toliko semena, kot ga bo posejal.

Važno opozorilo

Narodna banka FLRJ, centrala za LRS v Ljubljani, nas je obvestila, da je zaradi pregrupiranja računov dodelila našemu tekočemu računu novo številko in sicer 6-1071-00. Prosimo, upoštevajte pri nakazovanju denarja to spremembo. Vsem podružnicam in čebelarskim družinam smo poslali primerno število novih položnic. Položnice s prejšnjo številko, to je stare položnice uničite!

Naročnina

Po določitih 3. odstavka 5. člena naših zadružnih pravil mora vsak zadružnik plačati letni prispevek za prejemanje zadružnega glasila. Mnoge čebelarke družine še niso zbrale naročnine pri svojih članih. Ugotovili smo po poslovnih knjigah, da je to storila komaj dobra polovica članov. Zato jih pozivamo, da nam naročnino čimprej pošljejo. Zadruga mora vse svoje obveznosti sproti poravnati. Bliža se konec poslovnega leta. Treba bo sestaviti in predložiti letno poročilo. Ne odlašajte s poročilom do zadnjega dne!

Poštnina

Ker izda naša zadruga za poštino velike zneske, bo poslej odgovarjala na dopise posameznih članov, ki prosijo informacij, samo tedaj, kadar bo priložena dopisu znamka za odgovor ali pa dopisnica.

prečka, zabeležiš v kilogramih in v odstotkih. Odstotke dobiš, ako pomnožiš presežek s 100 in ta produkt deliš s poprečkom. Kadar preračunavaš presežke v odstotke pri več družinah v istem čebelnjaku, je najbolje, da določiš najprej procentni koeficient. Tega dobiš, ako deliš 100 s poprečkom. Z dobljenim koeficientom je treba nato pomnožiti vsak presežek.

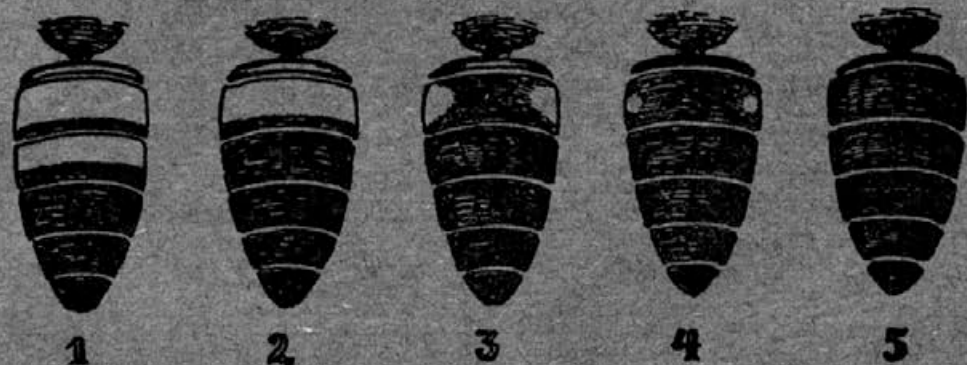
Postavimo, da imaš 12 družin. Pri prvem točenju si dobil od njih 64,8 kg medu, pri drugem 38,1 kg, pri tretjem 27,3 kg. Njih zimske zaloge si ocenil na 92 kg. Vsega skupaj so torej nabrале tvoje čebele $64,8 + 38,1 + 27,3 + 92 = 222,2$ kg medu. Če deliš število 222,2 s številom družin, to je z 12, dobiš letni popreček 18,5 kg. Tri tvoje najboljše družine so vrgle 35,5 kg, 29,7 kg in 24,8 kg medu. Letni popreček so torej presegle za 17 kg, 11,2 kg in 6,3 kg. Vprašamo se, koliko to znese v odstotkih. Poiščimo najprej procentni koeficient! 100 delimo z 18,5, kar nam da število 5,4. Ako s številom 5,4 pomnožimo presežke, jih izrazimo z odstotki: $17 \cdot 5,4 = 91,8\%$, $11,2 \cdot 5,4 = 60,5\%$ in $6,3 \cdot 5,4 = 34\%$. Marsikomu se bo zdelo to preračunavanje presežkov v odstotke nepotrebno. Saj lahko razvrsti družine po pridnosti že glede na presežke same in mu ti odstotki ne povedo nič novega. Res je! Toda samo v istem letu. Ako pa bi hotel pridnost družin primerjati z njih pridnostjo v naslednjem letu, ga presežki puste na cedilu, kajti le redkokdaj se zgodi, da so poprečki v dveh letih, tem manj v več letih enaki. Vzemimo, da je tvoja družina, ki ji je bilo pri 18,5 kg poprečka s 17 kg presežka dodeljeno prvo mesto, v naslednjem letu presegla popreček 12,5 kg za 12 kg, da je torej nabrала 24,5 kg medu. Kdaj je bila boljša glede na vsakokratne pašne razmere? Na prvi pogled bi vsakdo sodil, da je bila v prejšnjem letu boljša, odstotki ti pa pokažejo ravno nasprotno. Koeficient je $100 : 12,5 = 8$, presežek izražen v odstotkih pa $12 \cdot 8 = 96\%$. Ker je v prejšnjem letu dosegla družina samo 91,8 % je dokazano, da se na navidezno ocenjevanje ne moremo zanašati. Zato je treba vedno preračunati presežek tudi v odstotke.

Zmogljivost družin lahko ovira rojenje, izdelava novega satja in v malenkostni meri tudi odvzem vzrejnega gradiva. Da bi bila slika o njih zmogljivosti čim bolj popolna, zabeležimo vsako leto, koliko so izdelale satnic in koliko so dale v nadaljnjih vzrejah matic, odnosno rojev. Izredne roje označujemo v razpredelnici tako, da jih zapišemo poleg rednih v oklepajih. Kostonjev roj postavimo v okrogli oklepaj (), ajdov pa v oglati [].

Barvo raziskujemo po rumenih oznakah na drugem in tretjem hrbtnem okrovu.

Zadek čebele je sestavljen iz devetih hitinastih obročkov, od katerih vsak razpade v hrbtni in trebušni okrov. Dobro vidnih je le prvih 6 hrbinih okrovov, po barvi pa sta posebno značilna drugi in tretji okrov. Ako primemo čebelo s prsti za obe krili in jo dvignemo, podvije zadek, s čimer razgali ta dva okrova po vsej širini. S prostim očesom lahko ugotovimo eno izmed naslednjih petih možnosti.

2 pasova 1 pas pobočni lisi pobočni piki brez znakov

1. Oba okrova sta rumeno pasasta.
2. Samo preko drugega okrova se vleče rumen pas, dočim je tretji okrov temen.
3. Na drugem okrovu je pas pretrgan, tako da nastajata ob bokih rumeni lisi.
4. Rumeni lisi preideta v drobni, dostikrat komaj vidni piki.
5. Vsi okrovi so čez in čez enakomerno temni.

Vzrejevalec mora stremeti, da se dokoplje do družin, v katerih bo čim manj pasastih čebel. Ideal bi bila družina s samimi temnimi čebelami. Kakor pa je vsak ideal nedosegljiv, tako je tudi tukaj. Zato skušamo pri svojih preiskavah na poseben način dognati, koliko smo se s svojimi vzrejnimi poizkusi temu idealu približali. Kakih 50 čebel stresemo s poljubnega sata v primerno škatlo, jih odnesemo v sobo in si jih ogledamo ob zaprtem oknu. Iz škatle spuščamo le posamezne in, ko se love po šipah, določamo njih barvno pripadnost. Preiskanim sproti odpiramo okno. Prav tako pa si sproti zapisujemo, kar smo na njih okrovih odkrili posebnega. Recimo, da smo med 53 čebelami našli:

- 2, ki imata po 2 rumena pasova in spadata v 1. razred
- 3, ki imajo po 1 rumen pas in spadajo v 2. razred
- 9, ki imajo pobočne rumene lise in spadajo v 3. razred
- 14, ki imajo pobočne rumene pike in spadajo v 4. razred
- 25, ki so enotno temne in spadajo v 5. razred

Da moremo te svoje izsledke primerjati z izsledki pri drugih družinah postopamo takole: Število čebel v vsakem razredu pomnožimo s številom, ki pripada temu razredu, zmnožke seštejemo, vsoto pa delimo s številom vseh preiskanih čebel. Število, ki ga tako dobimo, nam da barvni indeks za preiskano družino. Indeks izpopolnimo v toliko, da pripišemo poleg njega, koliko je bilo čebel preiskanih in koliko je bilo med njimi takih, ki so imele dva, odnosno en rumen obroček. Idealna družina bi morala imeti indeks $5 \frac{0-0}{n}$. Ta nam pove, da ni bilo med n - številom (nekim poljubnim številom) preiskanih čebel nobene z dvema rumenima pasovima (prva ničla) in nobene z enim rumenim pasom (druga ničla). Kakšen bi bil barvni indeks za naš namišljeni primer?

Z množenjem in seštevanjem dobimo:

$$2 \cdot 1 + 3 \cdot 2 + 9 \cdot 3 + 14 \cdot 4 + 25 \cdot 5 = \\ = 2 + 6 + 27 + 56 + 125 = 216$$

Z deljenjem dobimo $216 : 53 = 4,07 = 4,1$

Barvni indeks bi bil potemtakem: $4,1 \frac{2-3}{5,3}$

Določimo še barvne indekse za te primere:

Primeri	1. dva pasova	2. en pas	3. pobočni lisi	4. pobočni piki	5. brez znakov	Skupaj
I.	—	1	8	15	32	56
II.	—	1	6	18	27	52
III.	—	—	1	13	39	53

$$\text{I. primer: } 0 \cdot 1 + 1 \cdot 2 + 8 \cdot 3 + 15 \cdot 4 + 32 \cdot 5 = \\ = 0 + 2 + 24 + 60 + 160 = 246$$

$$246 : 56 = 4,39 = 4,4 \quad \text{Barvni indeks: } 4,4 \frac{0-1}{5,6}$$

$$\text{II. primer: } 0 \cdot 1 + 1 \cdot 2 + 6 \cdot 3 + 18 \cdot 4 + 27 \cdot 5 = \\ = 0 + 2 + 18 + 72 + 135 = 227$$

$$227 : 52 = 4,17 = 4,2 \quad \text{Barvni indeks: } 4,2 \frac{0-1}{5,2}$$

$$\text{III. primer: } 0 \cdot 1 + 0 \cdot 2 + 1 \cdot 3 + 13 \cdot 4 + 39 \cdot 5 = \\ = 0 + 0 + 3 + 52 + 195 = 250$$

$$250 : 53 = 4,71 = 4,7 \quad \text{Barvni indeks: } 4,7 \frac{0-0}{5,3}$$

Družina je tem bolj čista po barvi, čim višji je njen barvni indeks. Najbolj čista bi bila torej družina po tretjem primeru.

Barvni indeks določamo vsaj dvakrat pri vsaki družini. Drugič lahko preiščemo mrtvice, ki so se nabrale med zimo na dnu panja, kar nam vzame mnogo manj časa, kakor preiskava živih čebel. Obakrat pa tega nikakor ne smemo storiti.

Širino oprsja raziskujemo s torakometrom. Torakometer je prizmatična lesena škatla, nekaka kletka, ki je na eni strani zaprta s paličasto rešetko, dočim ima na nasprotni strani odprtino, skozi katero lahko napolnimo škatlo s čebelami. Bistvo torakometra je v tem, da moremo širino rež v rešetki postopoma izpreminjati od 3,25 do 3,75 mm. Pri uporabi zožimo rešetko do dopustne skrajnosti, odpremo zadaj pokrov in strpamo v kletko kakih 50 čebel. Nato razširjamo reže po desetinkah milimetra. Pri vsaki razširitvi ugotovimo število čebel, ki se jim je posrečilo zmazniti se skozi reže rešetke. Kot poprečna mera (= M) velja ona širina, pri kateri se je osvobodilo zgora največ čebel. To mero vpišemo v vzrejno izkaznico. Tudi s torakometrom je treba preiskati vsako družino vsaj dvakrat.